

Regional utjämning och utveckling

19

UTGIFTSOMRÅDE 19

Förslag till statsbudget för år 1997

Regional utjämning och utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter	7
3	Inledning	9
3.1	Utgiftsområdet och dess medelsram	9
3.2	Allmänt	10
3.2.1	Sammanfattning av de viktigaste frågorna	10
3.2.2	En ny regional näringspolitik	11
3.2.3	Den regionala problembilden	11
3.2.4	Den stora regionalpolitiken	12
3.2.5	EG:s strukturfonder	13
3.2.6	Företagsstöd	16
3.3	Resultatinformation	17
3.3.1	EG:s strukturfonder	17
3.3.2	Företagsstöd	17
3.3.3	Jämställdhetsarbete	21
3.3.4	Länsstyrelserna	22
4	Förslag till förändringar av företagsstöd m.m.	25
4.1	Stödområden	25
4.2	Regionalt utvecklingsstöd	26
4.3	Landsbygdsstöd m.m.	28
4.4	Sysselsättningsbidrag	30
4.5	Nedsatta socialavgifter	30
4.6	Transportbidrag	31
4.7	Lån till privata regionala investmentbolag	32
5	Anslagsfrågor	35
A 1.	Regionalpolitiska åtgärder	35
A 2.	Regionala utvecklingslån	36
A 3.	Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	37
A 4.	Ersättning för nedsättning av socialavgifter	37
A 5.	Sysselsättningsbidrag	38
A 6.	Transportbidrag	38
A 7.	Glesbygdsverket	39
A 8.	Statens institut för regional forskning	40
A 9.	Europeiska regionala utvecklingsfonden	41

Innehållsförteckning, forts

Bilaga 19.1	Sammanfattning av företagsstödsutredningens betänkande ”Kompetens och kapital – om statligt stöd till företag” (SOU 1996:69)	43
Bilaga 19.2	Förteckning över remissinstanser för betänkandet ”Kompetens och kapital – om statligt stöd till företag” (SOU 1996:69)	47

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter,
2. godkänner att det övergripande målet för verksamheten inom Glesbygdsverkets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnitt 5, anslag A 7. Glesbygdsverket,
3. godkänner att det övergripande målet för verksamheten inom Statens institut för regional forsknings ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnitt 5, anslag A 8. Statens institut för regional forskning,
4. godkänner regeringens förslag om stödområden för företagsstöd (avsnitt 4.1),
5. godkänner regeringens förslag om regionalt utvecklingsstöd (avsnitt 4.2),
6. godkänner regeringens förslag om landsbygdsstöd m.m. (avsnitt 4.3),
7. godkänner regeringens förslag om sysselsättningsbidrag (avsnitt 4.4),
8. godkänner regeringens förslag om nedsatta socialavgifter (avsnitt 4.5),
9. godkänner regeringens förslag om transportbidrag (avsnitt 4.6),
10. godkänner regeringens förslag om lån till privata regionala investmentbolag (avsnitt 4.7),
11. för budgetåret 1997 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional utjämning och utveckling* enligt följande uppställning:

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (tusental kr)
A 1. Regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	1 453 517
A 2. Regionala utvecklingslån	ramanslag	390 000
A 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	ramanslag	13 000
A 4. Ersättning för nedsättning av socialavgifter	ramanslag	420 000
A 5. Sysselsättningsbidrag	ramanslag	200 000
A 6. Transportbidrag	ramanslag	303 000
A 7. Glesbygdsverket	ramanslag	23 573
A 8. Statens institut för regional forskning	ramanslag	7 931
A 9. Europeiska regionala utvecklingsfonden	ramanslag	915 000
Summa för utgiftsområdet		3 726 021

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 8 och 13 §§ lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

8 §¹

För en arbetsgivare eller en försäkrad som är berättigad till stöd för verksamhet som avses i 6 § eller för arbete som avses i 7 § skall den procentsats efter vilken arbetsgivaravgifter respektive egenavgifter sammanlagt skall tas ut sättas ned med

1. i fråga om en arbetsgivare: *tio* procentenheter till och med utgiftsåret 2000, eller

2. i fråga om en försäkrad: *tio* procentenheter till och med inkomståret 2000, om den försäkrades hemortskommun enligt 66 § kommunalskattelagen (1928:370) för inkomståret är belägen inom stödområdet.

För en arbetsgivare eller en försäkrad som är berättigad till stöd för verksamhet som avses i 6 § eller för arbete som avses i 7 § skall den procentsats efter vilken arbetsgivaravgifter respektive egenavgifter sammanlagt skall tas ut sättas ned med

1. i fråga om en arbetsgivare: *åtta* procentenheter till och med utgiftsåret 2000, eller

2. i fråga om en försäkrad: *åtta* procentenheter till och med inkomståret 2000, om den försäkrades hemortskommun enligt 66 § kommunalskattelagen (1928:370) för inkomståret är belägen inom stödområdet.

Nedsättningen enligt första stycket kan kombineras med nedsättning enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

13 §²

För en arbetsgivare eller en försäkrad som är berättigad till stöd för verksamhet som avses i 11 § eller för arbete som avses i 12 § skall den procentsats efter vilken arbetsgivaravgifter respektive egenavgifter sammanlagt skall tas ut sättas ned med

1. i fråga om en arbetsgivare: *tio* procentenheter till och med utgiftsåret 2000, eller

2. i fråga om en försäkrad: *tio* procentenheter till och med inkomståret 2000, om den försäkra-

För en arbetsgivare eller en försäkrad som är berättigad till stöd för verksamhet som avses i 11 § eller för arbete som avses i 12 § skall den procentsats efter vilken arbetsgivaravgifter respektive egenavgifter sammanlagt skall tas ut sättas ned med

1. i fråga om en arbetsgivare: *åtta* procentenheter till och med utgiftsåret 2000, eller

2. i fråga om en försäkrad: *åtta* procentenheter till och med inkomståret 2000, om den försäkrades hem-

¹ Senaste lydelse 1994:548

² Senaste lydelse 1994:548

des hemortskommun enligt 66 § kommunalskattelagen (1928:370) för inkomståret är belägen inom stödområdet.

ortskommun enligt 66 § kommunalskattelagen (1928:370) för inkomståret är belägen inom stödområdet.

Nedsättningen enligt första stycket kan kombineras med nedsättning enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

3 Inledning

3.1 UTGIFTSOMRÅDET OCH DESS MEDELSRAM

Utgiftsområdet omfattar en del av regionalpolitiken. Detta sakområde brukar benämnas den "lilla" regionalpolitiken.

Med den "stora" regionalpolitiken avses åtgärder med regionalpolitisk betydelse inom andra samhällssektorer. Utvecklingen inom dessa andra samhällssektorer är sammantaget mer betydelsefull för den regionala utvecklingen än den lilla regionalpolitiken. Det är därför en viktig uppgift för regeringen och myndigheter att se till att regional- och sysselsättningspolitiska aspekter beaktas inom olika samhällssektorer.

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd samt medel som länsstyrelserna förfogar över för regional projektverksamhet samt för en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. Dessutom ingår Glesbygdverket och Statens institut för regional forskning (SIR). De totala utgifterna inom utgiftsområdet beräknas under år 1996 uppgå till ca 3,0 miljarder kronor.

På senare tid har verksamheten inom utgiftsområdet kraftigt påverkats av förberedelser för att ta del av återflödet av medel från EG:s strukturfonder. Det sammanlagda återflödet av medel för regionalpolitiskt inriktade åtgärder beräknas under perioden 1995–1999 komma att uppgå till ca 5,5 miljarder kronor.

Regeringen bedömde i den ekonomiska vårpropositionen att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 3 498,9 miljoner kronor för år 1997 (prop. 1995/96:150). Härvid utgick regeringen från att vissa besparingar skulle göras på företagsstöd i form av driftstöd som lämnas i vissa regionalpolitiska stödområden. Besparingarna beräknades i vårpropositionen till 150 miljoner kronor fr.o.m. år 1997. Senare överväganden har lett till att beloppet minskats till 100 miljoner kronor. Att besparingar skulle ske på driftstöd motiverades främst av att dessa stödformer är de som är minst inriktade på att skapa ekonomisk tillväxt, vilket är ett av regeringen prioriterat mål. Vissa av dessa stödformer är heller ännu inte godkända av EG-kommissionen som överstämmande med Europeiska gemenskapernas statsstödsregler.

Riksdagen har nyligen beslutat att införa ett nytt investeringsstöd till jordbruket och att det skall finansieras med medel som i dag anslås för landsbygdsstöd (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307). Detta minskar utgiftsområdesramen med 75 miljoner kronor som förs över till utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande binärningar.

Vissa administrativa utgifter (22,9 miljoner kronor) för Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), som för närvarande anslås över olika sakanslag inom utgiftsområdet, föreslås vidare föras över till utgiftsområde 24 Näringsliv.

De medel som via anslaget A 9. Europeiska regionala utvecklingsfonden överförs från EG:s strukturfonder beräknas nu uppgå till ett belopp som med 275 miljoner kronor överstiger den i vårpropositionen beräknade medelsramen. Eftersom det finns en inkomstitel på statsbudgetens inkomstsida för inbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden kan detta anslag inte hanteras som övriga anslag inom utgiftsområdet.

Utgifterna inom området påverkas främst av den ekonomiska konjunkturs utveckling. En uppåtgående konjunktur innebär t.ex. en ökad investeringsvilja hos företagen som i sin tur ökar efterfrågan på företagsstöd.

Regeringen bedömer att verksamheten kan genomföras inom den ram som regeringen beräknar för utgiftsområdet. Ramen uppgår efter ovan nämnda justeringar för år 1997 till 3 726,0 miljoner kronor, för år 1998 till 3 558,1 miljoner kronor och för 1999 till 3 460,5 miljoner kronor.

UTGIFTSUTVECKLINGEN INOM UTGIFTSOMRÅDE 19 FRAMGÅR AV FÖLJANDE SAMMANSTÄLLNING (miljoner kronor):

	UTGIFT	ANVISAT	UTGIFTSPROGNOS	DÄRAV	FÖRSLAG	BERÄKNAT	BERÄKNAT
	1994/95	1995/96	1995/96	1996	1997	1998	1999
Regional utjämning och utveckling	2 128,2	4 245,4	4 185,0	2 976,3	3 726,0	3 558,1	3 460,5

Under budgetåret 1994/95 disponerades härutöver 408,6 miljoner kronor från bl.a. s.k. äldre anslag.

Att medelsramen ökar för år 1997 trots besparingar på vissa anslag beror bl.a. på att vissa anslag ändras från s.k. 1 000-kr anslag till att bruttobudgeteras samt ett kraftigt ökat medelsflöde från EG:s strukturfonder.

3.2 ALLMÄNT

3.2.1 Sammanfattning av de viktigaste frågorna

De övergripande målen för regionalpolitiken skall vara uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

En balanserad regional utveckling är en förutsättning för att en god ekonomisk tillväxt skall uppnås.

De regionala obalanserna tenderar nu att öka, den regionala utjämningspolitiken måste därför även i fortsättningen bedrivas med kraft.

En ny tillväxtorienterad regional näringspolitik utvecklas genom bl.a. en bred samverkan i länen och ett nytt partnerskap.

Företagsstöden kommer att ytterligare inriktas mot att skapa incitament för ekonomisk tillväxt med särskild inriktning på små och medelstora företag.

En helhetssyn som beaktar de regionalpolitiska målen behövs inom alla samhällssektorer.

Det breda arbetet med EG:s strukturfondsprogram innebär en kraftig förstärkning av regionalpolitiken och dess genomförande.

De övergripande målen för regionalpolitiken är uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela landet.

Regionalpolitikens kanske viktigaste uppgift är att bidra till den tradition av sammanhållning och solidaritet som präglar det svenska samhället. Sverige har sluppit de skarpa regionala spänningar som inte är ovanliga i vår omvärld.

En balanserad regional utveckling är en förutsättning för att den tillväxtorienterade politik som regeringen driver skall bli framgångsrik. En balanserad regional utveckling är också en viktig förutsättning för att hela landets möjligheter och resurser skall kunna tas till vara och därmed en så god ekonomisk tillväxt som möjligt skall uppnås. Samtidigt måste välfärd och

ekologisk hållbarhet förenas, vilket bl.a. kräver förändringar av vårt sätt att hushålla med naturresurserna.

Utgiftsområdet omfattar de delvis överlappande målen om en regional utjämning mellan landets olika delar och en positiv regional utveckling i hela landet.

I den s.k. sysselsättningspropositionen (prop. 1995/96:222 Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, ändrade anslag för budgetåret 1995/96, finansiering m.m.) har regeringen aviserat att den avser att satsa sammanlagt 3 miljarder kronor för att ta Sverige ur sysselsättningskrisen. Det skall bl.a. ske genom ett program för småföretagsutveckling på 1 miljard kronor, varav 500 miljoner kronor för tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar, andra företagsinriktade åtgärder samt till andra ändamål som ingår i det s.k. länsanslaget (bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307).

I detta sammanhang har regeringen också aviserat att den skall göra en kraftsamling för att skapa en ny regional näringspolitik. I denna ingår bl.a. ett initiativ till en bred samverkan i länen för att åstadkomma en ny effektiv tillväxtorienterad närings- och regionalpolitik.

Genom den nya regionala näringspolitik som regeringen initierar skall den regionala utvecklingspolitiken leda till en expansion av framförallt små och medelstora företag, inklusive kooperativa företag, och därmed ökning av sysselsättningen i alla delar av landet. Denna politik avser bl.a. att bättre utnyttja de samlade regional- och näringspolitiska resurserna för att landets ekonomiska tillväxt skall bli så stor som möjligt.

De regionala obalanserna inom regioner och mellan olika delar av landet tenderar att öka. Regionalpolitiska insatser för utjämning och för att skapa utveckling även i stagnerade regioner måste därför även i fortsättningen ske med kraft. Bland annat därför anser regeringen att Företagsstödsutredningens (N 1995:09) förslag om nedskärning av olika former av regionalpolitiska stöd till företag nu endast skall genomföras i begränsad utsträckning.

Företagsstödsutredningen, som sett över olika former av företagsstöd inom närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitiken, avlämnade under våren 1996 betänkandet "Kompetens och kapital – om statligt stöd till företag" (SOU 1996:69). Betänkandet har remissbehandlats. Utredningen utgör underlag till förslagen inom utgiftsområdet. En närmare beskrivning av utredningens förslag beträffande de regionalpolitiska företagsstöden återfinns i avsnitt 4 under de olika stödformerna.

Regional- och sysselsättningspolitiska aspekter bör beaktas inom alla samhällssektorer som är viktiga för den regionala utvecklingen. Regeringen har t.ex. genom

sitt beslut om fördelning av nya högskoleplatser över landet tagit stor hänsyn till detta.

Regeringen tillsatte vidare under hösten 1995 en särskild utredare (dir. 1995:144), som skall kartlägga de regionala konsekvenserna av förändringarna inom olika statliga sektorer. Regeringen beräknar att under år 1997 ta ställning till resultatet av utredarens arbete. I avvaktan härpå följer regeringen noggrant utvecklingen inom detta område.

Tillkomsten av EG:s strukturfondsprogram innebär en kraftig förstärkning av regionalpolitiken i stora delar av landet. Särskilt de mest glesbefolkade delarna tillförs härigenom betydande resurser. Det fortsatta genomförandet av strukturfondsprogrammen är en viktig regionalpolitisk uppgift.

De regionalpolitiska företagsstöden föreslås ytterligare inriktas mot att bidra till ekonomisk tillväxt. Deras långsiktigt sysselsättningsskapande inriktning är dock samtidigt viktig att behålla.

3.2.2 En ny regional näringspolitik

Regeringen har som nyss nämnts nyligen informerat riksdagen om sin syn på behovet av en ny regional näringspolitik och de åtgärder den avser vidta för att möta detta behov (prop. 1995/96:222, s. 5.25).

En viktig utgångspunkt för den nya politikens inriktning är bl.a. att det inte finns *en* gemensam formel för att främja näringslivets förnyelse och tillväxt i olika delar av landet. Variationer i förutsättningarna för företagsutveckling finns mellan alla delar av landet och detta bör på ett helt annat sätt än tidigare få prägla den regionala näringspolitikens utformning. En annan utgångspunkt är ett växande krav på helhetslösningar och samverkan mellan aktörer på internationell, nationell, regional och lokal nivå samt mellan en rad olika politikområden för att skapa förutsättningar för nya investeringar.

Vilka konkreta åtgärder som vid en viss tidpunkt är mest angelägna kan inte preciseras på nationell nivå. Alla regionala intressen skall därför bjudas in och engageras för att forma en regionalt samordnad politik för utveckling av det lokala näringslivet, en kraftig ökning av sysselsättningen och en ekologisk hållbar utveckling.

Den nya regionala näringspolitiken skall omfatta alla delar av landet. I de områden som regering och riksdag utpekat som stödområden är de allmänna förutsättningarna sämre än i övriga delar, och därför skall som hittills särskilda åtgärder sättas in för att motverka detta.

Regeringen avser således att ta initiativ till en bred samverkan i länen för att åstadkomma en effektiv tillväxtorienterad närings- och regionalpolitik. Syftet är att engagera ett stort antal aktörer – ett partnerskap – för att samordna och genomföra regionala och lokala åtgärder för att åstadkomma ökad tillväxt och sysselsättning. Landshövdingarna i samtliga län har därför

fått ett uppdrag som bl.a. innebär att svara för att åtgärderna är väl förankrade hos alla berörda aktörer. Gemensamma finansieringslösningar där flera aktörer medverkar i konkreta åtgärder skall eftersträvas. Möjligheterna att samverka med privata finansiärer skall särskilt uppmärksammas. De statliga organen i länen skall medverka. Andra aktörer som t.ex. kommuner, landsting, företrädare för småföretag, fackliga organisationer, lokala utvecklingsgrupper, kooperativa utvecklingscentra, folkrörelser och andra organisationer skall också inbjudas.

Ett övergripande mål är att effektivare utnyttja befintliga organ och resurser inom olika samhällssektorer genom bättre samverkan och helhetssyn. Viktiga resurser inom regional- och näringspolitiken är i detta sammanhang t.ex. länsstyrelsernas del i anslaget för Regionalpolitiska åtgärder och i den miljard för ett treårigt program för småföretagsutveckling som riksdagen nyligen anslagit. Det är även viktigt att arbetet samordnas med det genomförande av program med finansiering från EG:s strukturfonder som redan pågår i vissa regioner. Härigenom bör de samlade effekterna kunna bli större än var för sig.

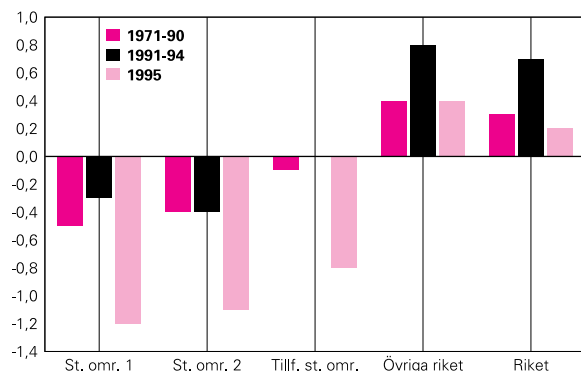
I detta sammanhang avses också ytterligare insatser göras för att stödja tjänsteföretag och kvinnligt företagande.

3.2.3 Den regionala problembilden

Under perioden 1991–1994 har rått en förhållandevis balanserad regional *befolkningsutveckling*. Det har till stor del berott på en omfattande nettoinvandring. Denna har i sin tur främst varit av flyktingkaraktär. Den inrikes nettoutflyttning som skett från de sju s.k. skogslänen har i stor utsträckning bestått av tidigare flyktingar, vilka i en andra flyttningsvåg främst sökt sig till något av storstadslänen. Mellan åren 1993 och 1995 har dock andelen utländska medborgare av skogslärens inrikes nettoutflyttning minskat från ca 90 % till ca 67 %. Samtidigt har det flyttningsunderskott som inte består av utländska medborgare ökat från ca 300 till ca 3 900 personer.

Totalt sett har befolkningsutvecklingen under åren 1991–94 inneburit en minskning med knappt en halv procent årligen inom de långsiktiga stödområdena 1 och 2. I området utanför stödområdena, liksom i hela landet, har befolkningen ökat med närmare en procent per år. Under år 1995 har en påtaglig försämring skett inom stödområdena 1 och 2, innebärande en befolkningsminskning med drygt en procent, samtidigt som ökningstakten utanför stödområdena och i riket halverats. Under åren 1991–94 ökade vidare invånarantalet i samtliga län utom ett (Västernorrlands), medan antalet invånare under år 1995 minskat i drygt hälften av länen, bland vilka återfinns sex av de sju skogslänen. Sammanfattningsvis kan konstateras att det senaste året har inneburit en påtaglig försämring när det gäller be-

DIAGRAM 19.1
Årlig relativ befolkningsförändring inom olika stödområden m.m. under perioderna 1971-90, 91-94 samt 1995(%)

folkningsutvecklingen i regionalpolitiskt prioriterade regioner.

Sedan början av 1990-talet har *antalet arbetstillfällen* minskat kraftigt i de flesta delar av landet. Fram till år 1994 var det främst inom tillverkningsindustrin och byggnadsverksamheten som arbetstillfällena försvann. Detta resulterade i att främst mäns arbetslöshetsnivåer ökade kraftigt. Regionalt sett drabbades områden med en förhållandevis stor industri- och byggsektor hårdast. Under de senaste åren har sysselsättningen inom tillverkningsindustrin stabiliserats och t.o.m. ökat något i många regioner. Samtidigt har arbetstillfällena inom främst den offentliga sektorn, men även inom detaljhandeln och privata tjänster, fortsatt att minska, vilket resulterat i påtagligt förhöjda arbetslöshetsnivåer för kvinnor. Denna effekt har främst berört storstadsområdena och andra större orter.

De senaste årens omfattande problem på arbetsmarknaden har resulterat i att *andelen förvärvsarbetande* av befolkningen inom yrkesverksamma åldrar minskat kraftigt inom flertalet regioner. Männen sysselsättningsgrad har t.ex. minskat med drygt 11 procentenheter mellan åren 1990 och 1994. Länsvis varierar denna minskning bland männen mellan 8 och 13 procentenheter. Männen sysselsättningsgrad har minskat något mer inom det tillfälliga stödområdet och utanför stödområdena än inom stödområde 1 och 2. Kvinnornas sysselsättningsgrad har samtidigt minskat med drygt 10 procentenheter. I detta fall varierar den länsvisa minskningen mellan 8 och 12 procentenheter. Kvinnornas sysselsättningsgrad har minskat närmare 3 procentenheter mer utanför än inom stödområde 1 och 2.

De senaste årens kraftigt förhöjda *arbetslöshetsnivåer* i de flesta delar av landet tenderar efter en mycket svag nedgång i åtskilliga regioner att åter förhöjas. Även om flertalet regioner i södra och mellersta Sverige också fått en kraftigt förhöjd arbetslöshet har de regionalpolitiska stödområdenas sämre relativa läge i förhållande till dessa områden ändå i stort sett bestått. År 1990 var t.ex. arbetslösheten inklusive olika arbetsmark-

nadspolitiska åtgärder inom stödområde 1 6,7 %, vilket var omkring 4,7 procentenheter högre än i området utanför stödområdena. År 1995 hade arbetslösheten inom stödområde 1 ökat till 15,2 % och skillnaden gentemot området utanför stödområdena till 5,9 procentenheter.

De inomregionala skillnaderna i arbetslöshetsnivåer (inklusive åtgärder) är betydande och har ökat under 1990-talets första hälft. År 1990 varierade t.ex. arbetslöshetsnivån bland Sveriges totalt 111 lokala arbetsmarknadsregioner mellan 0,9 % (Gnosjö) och 12,2 % (Pajala). Fem år senare hade motsvarande variation förändrats till 3,9 % (Gnosjö) och 19,5 % (Pajala). Den största försämringen under denna period har berört ett tiotal arbetsmarknadsregioner, vilka haft mellan tio till tretton procentenheters ökning av arbetslöshetsnivån. Flertalet av dessa regioner ligger i Norrland och Bergslagen.

3.2.4 Den stora regionalpolitiken

Genom att skapa goda förutsättningar för en uthållig tillväxt i alla regioner kan, som tidigare framhållits, hela landets resurser tas tillvara och därmed främja den samhällsekonomiska tillväxten och minska arbetslösheten.

De insatser som kan finansieras via de regionalpolitiska anslagen kan aldrig på egen hand åstadkomma att de uppsatta målen nås. För att nå målen måste bl.a. samhällets infrastruktur och service ge grundläggande förutsättningar för regionernas utveckling. Det innebär att regionalpolitiska anpassningar måste göras inom många andra samhällssektorer.

Statliga verksamheter har under de senaste åren genomgått stora förändringar. Det gäller bl.a. styrningen, finansieringen och lokaliseringen av verksamheterna. För regionernas utveckling är den statliga verksamheten viktig både när det gäller sysselsättningen och tillgängligheten till verksamheten.

Den statliga sektorspolitiken har stor betydelse för att utjämna och kompensera regionala skillnader. Inte minst när statens ekonomiska resurser minskar måste de regionala effekterna noga övervägas. Det gäller såväl inom de enskilda sektorerna som för de samlade effekterna av förändringar i den statliga verksamheten. Myndigheternas möjlighet att i hög utsträckning bestämma den egna organisationen har i många fall inneburit att nya regionala indelningar skapats. Bristande helhetsyn har negativt påverkat den geografiska fördelningen av sysselsättningen och försvårat den regionala samordningen.

För att ge en tydligare bild av de regionala effekterna har regeringen tillsatt en särskild utredare (dir. 1995:144) som skall kartlägga och analysera de regionala konsekvenserna av förändringarna inom den statliga sektorn. Arbetet skall redovisas i slutet av 1996. I avvaktan på resultaten av detta arbete och de förändringar som kan krävas för att åstadkomma en bättre

helhetssyn kommer regeringen att noga följa utvecklingen på detta område.

Regeringen har vidare i den s.k. sysselsättningspropositionen (prop. 1995/96:222) redovisat ett antal förslag för att halvera arbetslösheten. Ett viktigt inslag i regeringens politik för en ökad sysselsättning är ett antal åtgärder för att höja utbildningsnivån i landet. En höjd utbildningsnivå förbättrar förutsättningarna för kunskapsintensiv produktion i hela landet. En viktig del av satsningen på utbildningsområdet är en kraftig utbyggnad av den högre utbildningen. Den föreslagna utbyggnaden av utbildningen inom högskolan kommer främst att ske vid de mindre och medelstora högskolorna med en särskild tyngd på Bergslagen, Malmö, Sundsvall–Härnösand–Östersund–Örnsköldsvik samt sydöstra Sverige. Detta är en regionalpolitiskt viktig satsning som kommer att ge förbättrade utvecklingsmöjligheter i dessa regioner.

3.2.5 EG:s strukturfonder

Den Europeiska unionens regionalpolitik syftar till att stärka den ekonomiska utvecklingen i de svaga regionerna och att motverka klyftor i levnadsstandarden. I EU:s regionalpolitik är solidariteten med regioner som släpar efter ett av de allra viktigaste målen. Detta återspeglas också i EG-budgeten i vilken cirka en tredjedel av utgifterna anslås till åtgärder för att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen. EU:s regionalpolitik skall vara ett komplement till den regionalpolitik som medlemsländerna bedriver själva.

De s.k. strukturfonderna är poster i EG:s budget som möjliggör insatser inom de s.k. målen 1–6 samt för gemenskapsinitiativ och vissa pilotprojekt m.m.

Den *Europeiska regionala utvecklingsfonden* (Regionalfonden) kan bl.a. medverka i finansieringen av allmänt näringslivsfrämjande åtgärder och investeringar i ny produktionskapacitet.

Den *Europeiska socialfonden* (Socialfonden) skall inriktas på åtgärder som underlättar möjligheterna att få arbete, skapa lika förutsättningar för arbetskraften och medverka till kompetensutveckling.

Jordbruksfonden kan medfinansiera åtgärder för utveckling av jordbruket samt insatser som leder till en omstrukturering av de areella näringarna och som skapar utvecklingsförutsättningar på landsbygden.

Fonden för fiskets utveckling (Fiskefonden) kan användas bl.a. till att anpassa resurserna inom fiskesektorn, att utveckla fiskeflottan och vattenbruket samt för utrustning i fiskehamnar.

I Sverige är följande mål aktuella:

Mål 2: insatser för förnyelse i områden som drabbats av eller hotas av industriell tillbakagång,

Mål 3: insatser för att minska långtidsarbetslösheten och underlätta för ungdomar och de som riskerar utslagning att komma tillbaka till arbetsmarknaden,

Mål 4: utbildning och kompetensutveckling av arbetskraft för att bättre klara produktionsförändringar inom främst industrin,

Mål 5a: insatser för att främja ett effektivare jord- och skogsbruk samt en rationellare fiskenäring,

Mål 5b: insatser för utveckling av landsbygdsområden,

Mål 6: insatser i de mest glesbebyggda områdena.

Målen 2, 5b och 6 genomförs i geografiskt avgränsade regioner, medan målen 3, 4 och 5a avser åtgärder som kan genomföras i hela landet, s.k. horisontella åtgärder. I mål 2-områden bor cirka 965 000 invånare eller 11 % av Sveriges befolkning, i mål 5b cirka 757 000 invånare (8,6 %) och i mål 6 cirka 450 000 invånare eller 5 % av befolkningen. Sverige har valt en stark koncentration av de regionalpolitiska insatserna vilket framgår av att Sveriges andel av befolkningen i de geografiskt avgränsade områdena är relativt liten jämfört med många andra medlemsländer.

I Sverige finns det fem mål 2-områden och fem mål 5b-områden. *Mål 2-områdena* är: Norra Norrlandskusten, Ångermanlandskusten, Bergslagen, Fyrstad och Blekinge. *Mål 5b-områdena* är: Norra regionen, Västra Sverige, Sydöstra Sverige, Gotland och Skärgården. *Mål 6-området* omfattar hela Jämtlands län och de mest glesbebyggda delarna av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län.

Sverige deltar dessutom i följande åtta gemenskapsinitiativ:

Adapt: Insatser för att stärka de anställdas förmåga att klara av strukturförändringar och skapa nya arbetstillfällen.

Employment: Insatser för att öka möjligheterna till arbete för handikappade, utsatta grupper och ungdomar samt till att öka jämställdheten på arbetsmarknaden.

Interreg II: Insatser för att öka det gränsregionala samarbetet.

Konver: Insatser för att bidra till ekonomisk utveckling i regioner som är starkt beroende av försvarssektorn.

Leader II: Insatser för att genom lokal mobilisering utveckla landsbygden.

Pesca: Insatser för fiskenäringen för att underlätta de sociala och ekonomiska konsekvenserna som krisen inom fiskenäringen ger upphov till.

Småföretags-
initiativet(SME): Insatser för att utveckla småföretagan-
det.Urban: Insatser för att lösa olika problem i stor-
stadsområden.

I likhet med målprogrammen 3 och 4 omfattar initiativen Adapt och Employment hela landet medan övriga initiativ är geografiskt avgränsade. Interreg II omfattar åtta regioner som gränsar till Danmark, Finland och Norge.

Därutöver har svenska lokala och regionala aktörer möjlighet att i öppen konkurrens med övriga medlemsländer ansöka om att få delta i EG:s olika pilotprojekt.

I samband med Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen påbörjades ett intensivt arbete med att utarbeta programförslag i enlighet med bestämmelserna för strukturfonderna. I medlemskapsförhandlingarna blev det klart att de mest glesbebyggda delarna av Sverige och Finland skulle utgöra en ny typ av mål (mål 6), med i princip samma villkor som i EG:s mest prioriterade områden (mål 1). Arbetet med att utarbeta ett utvecklingsprogram för mål 6 i enlighet med EG:s regelverk kunde därför starta vid årsskiftet 1994/95. De geografiskt avgränsade områdena mål 2 och mål 5b, bestämdes senare under våren 1995 genom förhandlingar mellan Sverige och EG-kommissionen.

De svenska förslagen till strukturfondsprogram, både vad avser målprogrammen och de flesta av initiativprogrammen, arbetades fram under våren 1995. Uppdrag lämnades vanligen till särskilda utredare eller till berörd länsstyrelse. Programmen utarbetades därigenom på regional nivå i bred samverkan med kommuner, landsting, näringslivsföreträdare och olika intresseorganisationer. Förslaget till utvecklingsprogram för målområde 6 överlämnades till kommissionen i slutet av april och för mål 2 och 5b före halvårsskiftet 1995. Flertalet av programmen för gemenskapsinitiativen överlämnades under september månad 1995.

Inom EG-kommissionen är huvudansvaret för de olika fonderna, liksom för målen och initiativen, uppdelat mellan olika generaldirektorat. DG V har ansvaret för socialfonden samt för målen 3 och 4 och initiativen Adapt och Employment, DG VI har ansvar för jordbruksfonden samt för målen 5a och 5b och initiativet Leader II samt DG XVI för den regionala fonden samt för målen 2 och 6, Interreg II, Urban och Konver. De olika fonderna samverkar i de geografiskt avgränsade programmen. Deras medverkan i de olika programmen redovisas i följande sammanställning.

MÅL	REGIONALA FONDEN	SOCIALA FONDEN	JORDBRUKS-FONDEN	FISKE-FONDEN
1 och 6	x	x	x	x
2	x	x		
3	x			
4		x		
5a			x	x
5b	x	x	x	

EG-kommissionen godkände Sveriges mål 6-program i början av november 1995 och mål 2-programmen i slutet av samma månad. Mål 5b-programmen godkändes i början av maj månad 1996.

Flertalet av programmen för gemenskapsinitiativen, bl.a Interreg II, Leader II, SME och Konver har godkänts av kommissionen under våren och sommaren 1996. Beträffande initiativet Urban väntas kommissionens beslut tidigast i september 1996.

Genom kommissionens godkännande av de svenska programmen kan genomförandet komma igång fullt ut. Programperioden omfattar i princip åren 1995–1999, men genom att programmen i praktiken kunnat starta först under 1996 kommer genomförandet att koncentreras till 3–4 år.

Eftersom mål 6-programmet lämnades in före den 1 maj 1995 finns möjlighet till medfinansiering från strukturfonderna från den 1 januari 1995. För program som inlämnades efter den 1 maj gäller möjligheten till stöd ur strukturfonderna från ingivandedagen.

Genom EU-medlemskapet är det betydande belopp som tillförs det regionala utvecklingsarbetet i Sverige. Av medlen från strukturfonderna går för svensk del 90 % till målprogrammen, 10 % till gemenskapsinitiativen. Därutöver finns vissa medel för s.k. förnyelseåtgärder (pilotprojekt). För hela programperioden fördelar sig resurstillskottet från EU på följande sätt (beräknat efter en genomsnittlig ecu-kurs på 8,50 kr):

Målprogrammen: 10 863 miljoner kronor
Gemenskapsinitiativen: 1 086 miljoner kronor

För att Sverige skall kunna tillgodogöra sig EU-medlen krävs alltid en svensk offentlig medfinansiering som varierar mellan olika program (som regel mellan 50 och 70 %). De flesta program förutsätter dessutom en privat finansiering. Det innebär att de svenska strukturfondsprogrammen för perioden 1995–99 totalt sett är mycket omfattande, vilket framgår av följande sammanställning.

MÅL	TOTALT (MKR) ¹	EU-MEDEL (MKR) ¹	SVENSK OFF. FINAN- SIERING (MKR) ¹	PRIVAT FINAN- SIERING (MKR) ¹
Mål 2	6 800	1 360	2 975	2 465
Mål 5b	6 180	1 198	2 610	2 372
Mål 6	5 398	2 142	2 006	1 250
Mål 3	6 554	2 950	3 604	0
Mål 4	5 210	1 470	1 470	2 270
Mål 5a	6 918	1 742	2 501	2 675
Summa	37 060	10 863	15 166	11 032

¹ Siffrorna avser 1995 års prisnivå med undantag för mål 5b där siffrorna avser prisnivån 1996.

Den totala beräknade omfattningen av de olika gemenskapsinitiativen framgår av nedanstående sammanställning.

PROGRAM	TOTALT (MKR) ¹	EU-MEDEL (MKR) ¹	NATIONELL OFF. FINAN- SIERING (MKR) ¹	PRIVAT FINAN- SIERING (MKR) ¹
Interreg II (8 program)	807,2	335,5	335,5	136,2
Interreg IIC	120,4 ²	60,2	60,2	
Leader II (2 program)	729,9	136,9	273,9	319,1
Employment ³	386,4	199,5	149,5	37,4
Adapt ³	211,5	109,0	37,6	64,9
SME	404,6	142,8	142,8	119,0
Konver	94,7	27,7	27,7	39,3
Urban	88,9	41,4	41,4	6,1
Pesca	89,6	33,7	22,7	33,2
Summa	2 933,2	1 086,7	1 091,3	755,2

¹ Siffrorna avser 1995 års prisnivå med undantag för Leader II där siffrorna avser prisnivån 1996.

² Programmet för Interreg II C är ännu inte utarbetat. Det totala beloppet kan bli högre.

³ Tillägg till programdokumenten för Employment och Adapt skall förhandlas med kommissionen under hösten 1996. Vissa förändringar avseende den svenska medfinansieringen kan ske.

EG-kommissionen har bedömt att ambitionsnivån i de svenska strukturfondsprogrammen är mycket hög. Tyngdpunkten i programmen ligger på företagsutveckling och kompetensutveckling för anställda i företag, framför allt inom informationsteknologi och kvalitetsfrågor. Insatserna är inriktade på att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt i de berörda målregionerna. Utöver infrastrukturella satsningar i form av teknikcentra, nätverksbyggande och resurscentra inom kvalitets- och miljöområdet beräknas över 40 000 arbetstillfällen nyskapas eller bibehållas i strukturfondsregionerna. De svenska programmen har också höga ambitioner att skapa ökad sysselsättning åt kvinnor. Kommissionen har nyligen i en rapport noterat det stora inslaget av insatser för småföretag, olika tillämpning-

ar av informationsteknologi, kompetenshöjande insatser, jämställdhetsinsatser och olika typer av miljöinriktade åtgärder. Den genomsnittliga profilen på de olika geografiskt inriktade programmen (uttryckt i procent) framgår av följande sammanställning.

INSATZOMRÅDE	MÅL 2 (5 PROGRAM)	MÅL 5B (5 PROGRAM)	MÅL 6
Företagsutveckling	48,0	38,0	33,0
Kompetensutveckling	20,0	18,0	11,0
FoU	7,0	0,7	7,0
IT och kommunikationer	2,0	18,0	5,0
Turism/kultur	5,0	10,0	10,0
Lokal utveckling	7,0	8,6	13,0
Miljö och naturresurser	-	6,7	18,0
Övrigt	11,0	-	3,0

Sverige har valt ett decentraliserat beslutsfattande när det gäller genomförandet av strukturfondsprogrammen. För de geografiskt inriktade programmen (målen 2, 5b och 6 samt bl.a. Interreg II) finns för varje program en eller flera beslutsgrupper som har till uppgift att välja ut de projekt som skall få medel från EG:s strukturfonder och besluta om beloppens storlek. Beslutsgrupperna är statliga myndigheter och består av representanter för staten, kommunerna och landstingen men har en kommunal och landstingskommunal majoritet. Beslutsgrupperna kan inrätta arbets-/beredningsgrupper för att få en allsidig prövning av olika projekt. I flertalet fall har berörda länsstyrelser fått regeringens uppdrag att svara för sekretariatsuppgifter åt beslutsgrupperna.

I mål 2 är en beslutsgrupp knuten till vart och ett av de fem programområdena. Även för mål 5b finns det för de fem programmen, med undantag av den Norra regionen, också en beslutsgrupp för varje program. Den Norra regionen har, med hänsyn till de stora avstånden mellan den norra och den södra delen av regionen, två beslutsgrupper. Då flera län är berörda av samma program fungerar respektive länsstyrelse som sekretariat med en länsstyrelse som huvudsekretariat åt beslutsgruppen.

För mål 6-programmet, som har en bredare inriktning än övriga program, ser beslutsstrukturen ut enligt följande: En länsvis beslutsgrupp i varje berört län (sju län). En regional beslutsgrupp som tar beslut om projekt rörande turism, FoU och IT-tillämpningar för hela målområdet. Sametinget fungerar som en beslutsgrupp och tar beslut om insatsområdet Samisk utveckling. Dessutom beslutar Jordbruksverket och Fiskeriverket i vissa frågor.

För varje program finns dessutom en övervakningskommitté med representanter för berörda departement, EG-kommissionen och en rad olika intressenter som kommunerna, näringslivet m.fl. Övervakningskommittén är det enda organ som kommissionen har representanter i. En övervakningskommittés uppgift är

att följa upp genomförandet av programmet och därvid bl.a. se till att gällande regler följs, att åtgärderna stämmer överens med prioriteringarna i programmet och med den Europeiska gemenskapens politik. Kommittén har möjlighet att göra vissa omfördelningar av resurser inom programmet samt beslutar hur den årliga indexuppräknings av resurser skall användas. Kommittén ansvarar också för att programmen utvärderas. Övervakningskommittén för mål 6 beslutar också om fördelning av resurser mellan de olika beslutsgrupperna samt beslutar om projekt som är större än 5 miljoner ecu.

NUTEK är sekretariat åt övervakningskommittéerna för mål 2, mål 6 och flertalet av Interreg II-programmen. Glesbygdsverket är sekretariat åt övervakningskommittéerna för mål 5b och Leader II.

För utbetalning av medel från strukturfonderna finns s.k. fondansvariga myndigheter. De är för regionalfonden NUTEK, för sociala fonder AMS, för jordbruksfonden Statens Jordbruksverk och för fiskerifonden Fiskeriverket. De fondansvariga myndigheterna har ansvar för att utbetalningar görs på ett riktigt sätt och får därför utfärda tillämpningsföreskrifter för beslutsgrupperna. För Interreg II-programmen har administrationen av utbetalningar lagts på regional nivå, vilket för Sveriges del innebär att vissa länsstyrelser har ansvar för dessa uppgifter.

3.2.6 Företagsstöd

Olika former av företagsstöd har alltid utgjort den största delen av den lilla regionalpolitiken.

Merparten av företagsstöden är inriktade på att främja expansion och ökad sysselsättning i företag i regionalpolitiskt prioriterade regioner. De har en klart tillväxtinriktad utformning och bidrar därigenom även till landets ekonomiska utveckling.

Ett par av stödformerna har karaktär av driftstöd. De lämnas främst i områden där befolkningen minskar kraftigt. De bidrar härigenom till att upprätthålla sysselsättningen i dessa områden och därmed till att samhällskapitalet utnyttjas på ett för hela landet ekonomiskt sätt.

Redogörelser för utfallet av de olika stödformerna lämnas under avsnitt 3.3.2.

Förutsättningarna för näringslivets verksamhet och därmed företagsstödens utformning ändras hela tiden. Den ständiga tekniska utvecklingen leder t.ex. till att sysselsättningen minskar inom de varuproducerande näringsgrenarna medan olika tjänstenäringsgrupper expanderar. Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen medför att stöden måste anpassas till unionens statsstödsregler. Kravet på balans i statsbudgeten leder till krav på besparingar och att stöden görs än mer tillväxtinriktade, osv. Detta ger anledning till att föreslå förändringar av företagsstöden så att de blir mer selektivt och mindre generellt utformade.

Merparten av de regionalpolitiska företagsstöden, liksom de svenska stödområdena, har anmälts till EG-kommissionen eller dess föregångare i detta avseende, EFTA:s övervakningsmyndighet ESA, för godkännande med avseende på de ovan nämnda statsstödsreglerna. Att skapa förståelse för de delvis annorlunda svenska regionalpolitiska förutsättningarna har varit nödvändigt för att få godkännande av vissa svenska stödformer m.m. Vissa ändringar har ändå varit nödvändiga att genomföra. Slutligt godkännande har ännu inte erhållits för sysselsättningsbidrag, transportstöd och ned-satta socialavgifter. Vissa av de förslag till förändringar av företagsstöd som läggs fram i det följande kan också kräva att EG-kommissionen underrättas.

Regeringens generella ståndpunkt är att begränsa olika former av statsstöd i alla länder. Stöd är dock motiverade i Sverige bl.a. för att svenska företag skall få samma förutsättningar som företag i andra länder. De kan också bidra till nya etableringar i Sverige. Den svenska regionalpolitiska stödverksamheten är liten i jämförelse med de flesta övriga medlemsländer i den Europeiska unionen, t.ex. beträffande den andel av befolkningen som finns i regionalpolitiska stödområden.

Företagsstödsutredningen

Regeringen tillsatte under hösten 1995 en utredning, Företagsstödsutredningen (N 1995:09), med uppgift att bl.a. lämna förslag till sådana förändringar av nuvarande stöd som behövs för att statens åtgärder skall bidra till ökad hållbar tillväxt i näringslivet. Översynen omfattade statliga företagsstöd m.m. inom närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitiken som riktar sig till främst små och medelstora företag.

Utredningen avlämnade sitt betänkande i maj 1996 (SOU 1996:69). Den har sänts på remiss till ca 180 instanser, bl.a. myndigheter, företags- och arbetstagarorganisationer, kommuner, länsstyrelser och landsting. En sammanfattning av utredningens betänkande bifogas som bilaga 1 och en förteckning över de remissinstanser som avgett yttrande som bilaga 2 till detta utgiftsområdesavsnitt. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N96/1012).

Utredningens förslag och remissinstansernas synpunkter utgör underlag till regeringens regional- och näringspolitiska ställningstaganden och de refereras under respektive sakområdesavsnitt. Som också redovisas i det följande kommer utredningens förslag att följas upp genom ytterligare utredningar kring vissa stödformer.

Beträffande utredningens förslag om närings- respektive arbetsmarknadspolitiska stödformer hänvisas till utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv respektive utgiftsområde 24 Näringsliv.

3.3 RESULTATINFORMATION

3.3.1 EG:s strukturfonder

Som nämnts i avsnitt 3.2.5 tog EG-kommissionen sina första beslut om mål 6 och mål 2 i november 1995 och för mål 5b i maj 1996. Kommissionens beslut om Leader, Interreg och SME har fattats i juli 1996. De centrala verken och beslutsgruppernas sekretariat har haft en mycket hög arbetsbelastning med att bygga upp en ny verksamhet med nya regler, rutiner och tillämpningar, utbilda berörd personal samt informera om möjligheterna till stöd från strukturfonderna.

Beslutsfattandet om strukturfondsmedlens användning för enskilda projekt har just kommit igång. Det är därför för tidigt att dra några slutsatser av besluten, än mindre om effekter av åtgärderna. Under sommaren har ett administrativt uppföljningssystem tagits i bruk.

Som indikation på takten i genomförandet av strukturfondsprogrammen visar beräkningar från NUTEK att vid årsskiftet 1996/97 väntas beslut på drygt 340 miljoner kronor (vid en kurs på 8.50 för ecun) ha tagits för åtgärder i mål 2-områden, vilket motsvarar 26 % av de totala medlen för mål 2-programmen. Motsvarande belopp för mål 6 är drygt 655 miljoner kronor vilket motsvarar cirka 41 % av medlen för den regionala och den sociala fonden i mål 6-programmet (beräkningarna omfattar endast dessa fonder). Glesbygdverket har gjort motsvarande uppskattningar för 5b-programmen och bedömer att 216 miljoner kronor av EU-medlen (18 %) kommer att ha beslutats vid årsskiftet. Eftersom utbetalningar görs först efter det att kostnaderna har nedlagts ligger utbetalningarna på en betydligt lägre nivå.

Regeringen finner det angeläget att betona att beslutsgrupperna aktivt, och i samverkan med övriga intressenter, inte minst näringslivet, arbetar för att få fram konkreta genomarbetade projekt så att de höga ambitioner som programmen innebär och kommissionens förväntningar på de svenska planerna, infrias. Regeringen vill samtidigt poängtera angelägenheten av att det finns väl fungerande åiterrapporterings- och uppföljningssystem.

3.3.2 Företagsstöd

De regionalpolitiska företagsstöden stöd är för närvarande lokaliseringssöd (lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån), utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd (avskrivningsslån, kreditgaranti och bidrag för anställda i hemarbete), lån till privata regionala investmentbolag, sysselsättningsbidrag samt nedsatta socialavgifter och transportstöd.

För att främja sysselsättningsskapande investeringar och inomregional balans har riksdagen för de senaste budgetåren även anslagit medel till särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt som bl.a. används för

tillfälligt småföretagsstöd.

Som regionalpolitiskt företagsstöd kan även räknas Stiftelsen Norrlandsfondens finansieringsverksamhet.

Inom regionalpolitikens ram kan även lämnas stöd till kommersiell service (hemsändningsbidrag, avskrivningsslån, investeringslån, kreditgaranti och servicebidrag).

Gjorda utvärderingar under senare år visar att stöden i huvudsak fungerar väl i enlighet med de riktlinjer som nu gäller för dem. Regeringen delar dock Företagsstödsutredningens uppfattning att förbättringar kan ske vad t.ex. gäller målstyrning, uppföljning och utvärdering av olika stödformer.

Som framgår av den följande redovisningen av utfallen för olika stödformer har de regionalpolitiska företagsstöden varit av betydelse för näringslivet och bl.a. medverkat till att skapa nya arbetstillfällen i regionalpolitiskt utsatta orter och regioner. Detta gäller främst de tillväxtinriktade stöden, inkl. det tillfälliga småföretagsstödet. Driftstöden har störst betydelse i de regionalpolitiskt mest utsatta regionerna.

Lokaliseringssöd och utvecklingsbidrag

Under budgetåret 1994/95 beviljades 665 företag stöd. Det sammanlagda stödbeloppet uppgick till 805,6 miljoner kronor, varav 500 miljoner kronor i lokaliseringsbidrag, drygt 202 miljoner kronor i utvecklingsbidrag, respektive 103 miljoner kronor i lokaliseringsslån. Den totala investeringskostnaden för stödprojekten var 3 029,9 miljoner kronor. Andelen lokaliseringssöd och utvecklingsbidrag i ett stödprojekt uppgick således till i genomsnitt 27 %. Investeringarna beräknas sammanlagt åstadkomma 3 900 nya arbetstillfällen varav 35 % väntas ge kvinnor sysselsättning. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle beräknas till 181 000 kr. Detta framgår av följande tabell, i vilken utfallet under budgetåren 1990/91–1994/95 redovisas.

	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95
Antal företag	654	589	538	769	665
Beviljat stöd (mkr)					
Lokaliseringsbidrag	498,8	252,5	259,5	439,8	500,0
Lokaliseringsslån	94,4	—	43,1	124,7	103,3
Utvecklingsbidrag	275,5	392,6	170,7	227,7	202,3
Summa	868,7	645,1	473,3	792,2	805,6
Beräknad sysselsättningsökning, antal	4 239	3 386	2 473	3 865	3 883
Varav kvinnor	1 284	1 280	743	1 242	1 349
" " andel	(30%)	(38%)	(30%)	(32%)	(35%)
Subvention per nytt arbetstillfälle (tkr)	169	178	174	170	181

Under budgetåret 1994/95 ingick områden i 14 län helt eller delvis i stödområdet. Sverige är indelat i stödområde 1 och 2, tillfälliga stödområden. Dessutom kan regeringen, om särskilda skäl föreligger, bevilja stöd utanför dessa områden. Huvuddelen av stödområdena ligger i landets norra delar.

Av följande sammanställning framgår fördelningen av antalet arbetsställen, investeringskostnader och beviljat stöd, beräknad sysselsättningsökning och subvention per nytt arbetstillfälle i olika stödområden under budgetåret 1994/95.

STÖDOMRÅDE	ANTAL FÖRETAG	INVEST. KOSTNADER MKR	BEVILJAT LOKBIDR ¹ MKR	BEVILJAT LOK.LÄN MKR	BERÄKNAD SYSSELS. ÖKN.	VARAV KVINNOR TOTALT	SUBV. PER ARB.TILLF. TKR
1	119	459,7	174,8	28,3	575	280	304
2	203	994,6	233,7	29,9	1 197	436	195
Tillfälligt	340	1 569,0	287,8	45,1	2 006	569	143
Utanför	3	6,6	6,0	0	105	64	57
Summa	665	3 029,9	702,3	103,3	3 883	1 349	181²

¹ Inkl. utvecklingsbidrag

² Genomsnitt

Företag i de fyra nordligaste länen, Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland, erhöll drygt 52 % av lokaliserings- och utvecklingsbidragen och nästan 61 % av lokaliseringslånen. Tillsammans med de övriga tre skogsläna (Värmland, Kopparberg och Gävleborg) har företag i dessa sju län tillsammans erhållit 75 % av bidragen och 74 % av lånen.

Landsbygdsstöd

Den 1 juli 1994 infördes ett landsbygdsstöd som bl.a. ersatte det tidigare glesbygdsstödet samt mindre lokaliserings- och utvecklingsbidrag. Samtidigt infördes utöver glesbygdsområdena även landsbygdsområden som stödberättigade områden med lägre maximal stödnivå än i glesbygdsområdena. I de regionalpolitiska stödområdena innebar det nya landsbygdsstödet att fler verksamheter i centralorterna blev stödberättigade, t.ex. lokal service.

Av följande tabell framgår beviljat landsbygdsstöd m.m. under budgetåret 1994/95, fördelat på län (miljoner kronor).

TABELL 2: BEVILJAT LANDSBYGDSSTÖD UNDER BUDGETÅRET 1994/95 FÖRDELAT PÅ LÄN (miljoner kronor).

LÄN	TOTALT BESLUTADE ÄRENDE	BEVILJAT STÖD	BERÄKN. SYSSELS. ÖKN.
Stockholm	43	7,2	1
Uppsala	69	6,2	40
Södermanland	24	1,0	1
Östergötland	132	9,8	82
Jönköping	195	9,7	195
Kronoberg	131	9,0	136
Kalmar	171	17,2	240
Gotland	90	6,2	100
Blekinge	37	4,6	1
Kristianstad	50	4,1	59
Malmöhus	41	1,3	30
Halland	41	3,1	32
Göteborgs och Bohus	59	7,7	75
Älvsborg	104	7,9	105
Skaraborg	93	3,3	90
Värmland	168	30,0	1
Örebro	79	13,2	115
Västmanland	165	9,4	217
Kopparberg	221	24,6	1
Gävleborg	397	59,3	560
Västernorrland	378	53,9	227
Jämtland	338	73,5	327
Västerbotten	650	98,4	550
Norrbotten	516	50,7	137
Summa	4 192	511,3	3 417

¹ Uppgift ej lämnad.

Budgetåret 1994/95 beviljades således landsbygdsstöd med totalt 511 miljoner kronor. Sysselsättningsökningen beräknas uppgå till 3 417 nya arbetstillfällen. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle under budgetåret uppgick till ca 150 000 kr.

Tillgänglig statistik som finns tidigare om landsbygdsstödet är bristfällig, vilket försvårar en jämförelse med tidigare år. NUTEK bedriver ett arbete för att utforma en uppföljningsmodell för landsbygdsstödet.

Stöd till kommersiell service

Stöd till kommersiell service i glesbygden lämnas för att upprätthålla, en med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden, tillfredsställande försörjning med dagligvaror och drivmedel i glesbygder. Om det är av särskild betydelse för konsumenterna kan stöd även beviljas till fackhandelsservice och varubussar.

Ärenden om stöd till kommersiell service avgörs av länsstyrelsen. Länsstyrelserna beslutar i vilka områden stöd kan lämnas. Konsumentverket utövar tillsynen över att länsstyrelsernas bedömning av i vilka områden stöd kan lämnas blir enhetlig. Föreskrifter för tillämpningen av bestämmelserna om stöd till kommersiell service meddelas av Konsumentverket.

Av följande sammanställning framgår beviljat stöd under budgetåren 1990/91–1994/95 (miljoner kronor).

BUDGETÅR	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95
Avskrivningslån	32,3	30,8	22,8	29,3	54,8
Servicebidrag	7,0	7,5	12,8	10,8	19,3
Hemsändningsbidrag	5,7	5,7	5,9	5,7	6,0
Summa	45,0	43,9	41,4	45,8	80,1

Den kraftiga ökningen av avskrivningslånen under budgetåret 1994/95 beror i huvudsak på att många butiker under det senaste året genomfört investeringar i kyl- och frysanläggningar för att ersätta miljöfarlig utrustning samt investeringar i utrustning för bensingasåtervinning på bensinpumpar. För dessa ändamål har länsstyrelserna beviljat 17,9 respektive 11,2 miljoner kronor. För övriga investeringar uppgår stödet till 25,8 miljoner kronor vilket ungefär motsvarar senare års nivå för denna stödform.

Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidraget är avsett att täcka en del av de initialkostnader som uppkommer när företag etableras eller utökar sin personalstyrka. Bidrag lämnas för närvarande med 200 000 kr per nytt arbetstillfälle i stödområde 1 och med 120 000 kr i stödområde 2 och utbetalas i efterskott per kalenderår under en femårsperiod med belopp som redovisas i tabellen nedan.

	STÖDOMRÅDE 1	STÖDOMRÅDE 2
Förstaårsstöd	60 000 kr	40 000 kr
Fortsatt stöd för andra året	50 000 kr	30 000 kr
tredje året	40 000 kr	25 000 kr
fjärde året	30 000 kr	15 000 kr
femte året	20 000 kr	10 000 kr
Summa	200 000 kr	120 000 kr

För att få den sammanlagda stödsumman måste företagen behålla den ökade sysselsättningsnivån under hela perioden.

Av följande sammanställning framgår beviljat sysselsättningsbidrag för åren 1991–1995 fördelat på arbetsställen, årsarbetskrafter, beviljat belopp och bidrag per årsarbetskraft.

ÅR	1991	1992	1993	1994	1995
Antal arbetsställen	1 402	1 318	1 225	1 319	1 166
Antal årsarbetskrafter	7 673	6 111	5 099	6 235	5 454
Beviljat belopp (mkr)	234	188	156	204	184
Bidrag per årsarbetskraft (tkr)	30,5	30,8	30,6	32,7	33,7

Den länsvisa fördelningen av beviljat belopp framgår av följande sammanställning (miljoner kronor).

Norrbottnen	45,0
Jämtland	42,8
Västerbotten	33,0
Kopparberg	18,4
Värmland	12,4
Gävleborg	9,1
Västernorrland	7,8
Älvsborg	6,3
Västmanland	4,7
Örebro	4,6
Summa	184,1

Som villkor för att sysselsättningsbidrag skall beviljas gäller bl.a. att minst 40 % av de nya arbetstillfällena fördelas till vardera könet. För hittills under år 1995 beslutade sysselsättningsbidrag har 31 % av de nya arbetstillfällena fördelats till kvinnor. Den länsvisa fördelningen av arbetstillfällena mellan män och kvinnor framgår av följande tabell:

LÄN	KVINNORS ANDEL AV NYSKAPADE ARBETSTILLFÄLLEN
Gävleborg	19 %
Örebro	25 %
Västerbotten	28 %
Älvsborg	28 %
Västernorrland	30 %
Kopparberg	31 %
Norrbottnen	31 %
Jämtland	34 %
Värmland	37 %
Västmanland	39 %
Hela stödområdet	31 %

Nedsatta socialavgifter

Systemet med nedsatta socialavgifter är för närvarande inte utformat så att korrekta uppgifter om utfallet kan tas fram. Detta har bl.a. orsakat problem med att avskilja belastningen på anslaget gentemot andra system med nedsatta socialavgifter, t.ex. generellt anställningsstöd (GAS) och riktat anställningsstöd (RAS) inom arbetsmarknadspolitiken.

Regeringen har givit Riksskatteverket (RSV) i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att man med hjälp av uppgifter från skattemyndigheterna regelbundet skall kunna följa upp nedsättningen av socialavgifter med avseende på ekonomisk, geografisk och branschvis fördelning. Vid en redovisning av uppdraget angav RSV bl.a. att en sådan uppföljning torde kunna genomföras till en relativt låg kostnad fr.o.m. år 1998.

Transportstöd

Transportstödet infördes år 1971. Syftet är att delvis kompensera företag för merkostnader som uppstår på grund av långa avstånd. Stödet lämnas för godstransporter med tåg eller lastbil. Transportstödsområdet är indelat i fem zoner. Bidragsnivån varierar från 10 till 50 % av de stödberättigade nedlagda transportkostnaderna. Bidragsnivån varierar beroende på transportavstånd och i vilken zon verksamheten bedrivs.

Det totala beviljade transportstödet för åren 1994 och 1995 uppgick till drygt 341 respektive 384 miljoner kronor. Den geografiska fördelningen framgår av nedanstående tabell.

LÄN	UTBETALT BELOPP, MKR	
	1994	1995
Värmland	9,4	9,6
Kopparberg	9,5	6,3
Gävleborg	12,1	13,5
Västernorrland	38,6	45,5
Jämtland	38,9	47,6
Västerbotten	141,4	159,2
Norrbottnen	91,4	102,1
Summa	341,3	383,8

De näringsgrenar som åren 1994 och 1995 var de största stödmottagarna framgår av nedanstående tabell.

NÄRINGSGREN	UTBETALT BELOPP, MKR	
	1994	1995
Trävaruindustri	117,1	135,5
Metallframställning/ metallvarutillverkning	50,1	54,6
Transportmedelsindustri	44,3	51,3
Övrig verkstadsindustri	31,1	37,6
Kemisk industri	40,7	42,4
Livsmedelsindustri	32,4	31,8
Övriga	25,6	30,6
Summa	341,3	383,8

Transportstödet ger näringslivet i stödområdena viss kompensation för de mycket långa avstånden och skapar därmed bättre förutsättningar för både ökad ekonomisk tillväxt och fler jobb i dessa områden.

Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt

Våren 1994 beslutade riksdagen att 800 miljoner kronor av medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle överföras till länsstyrelserna för mer långsiktiga insatser under budgetåret 1994/95 (prop. 1993/94:140, bet 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Medlen skulle fördelas med utgångspunkt från såväl arbetslöshetssituationen som den regionala problembilden. De olika åtgärderna skulle bidra till ökad inomregional balans samt sysselsättningsökning i hela landet. Medlen fick användas till tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och andra företagsinriktade åtgärder.

Det resultatkrav på länsstyrelserna i form av nya arbetstillfällen som gäller för dessa medel är att lägst det antal som motsvaras av varje länsstyrelse disponerat belopp dividerat med 194 000 kr, skall ha skapats efter programperiodens utgång.

Riksdagen beslutade under våren 1995 om ett nytt program med samma huvudinriktning omfattande 400 miljoner kronor för budgetåret 1995/96 (prop. 1994/95:218, bet. 1994/95:AU15, rskr. 1994/95:398).

Hittills genomförda utvärderingar av det s.k. 800-

miljonersprogrammet visar bl.a. att de företag som har mottagit stöd genererat nya arbetstillfällen långt ut över de mål som sattes upp för programmet. Cirka 9 600 personer hade per 31 december 1995 nyanställts i berörda företag. Det uppställda målet innebar minst 3 800 nyanställningar.

Sysselsättningstillväxten i stödföretagen är dock inte detsamma som den sysselsättningstillväxt detta program har genererat. Det finns en rad olika faktorer som påverkar företagen och som kan ha haft inverkan på huruvida de har valt att anställa ytterligare personal eller ej. En starkt exportinriktad tillväxt förklarar mycket av den positiva utvecklingen i de företag som har fått stöd.

Genomsnittstorleken på de företag som har fått stöd är 9–10 anställda. Den största gruppen är företag som bara har 5–6 anställda. Detta tyder på att programmet har nått fram till de minsta företagen, en grupp som tidigare har varit svår att nå med motsvarande åtgärder. Det är tre näringsgrenar som dominerar bland företagen, tillverkningsindustrin och då speciellt metallvarutillverkning, parti- och detaljhandel och då särskilt företag som säljer till industrin samt företagstjänster och då i synnerhet inom dataområdet.

Det s.k. 400-miljonersprogrammet löper vidare och enligt en deluppföljning av NUTEK per den 31 mars 1996 hade man i hela riket beslut som motsvarar ca 286 miljoner kronor under tidsperioden den 1 juli 1995 t.o.m. den 31 mars 1996. Sysselsättningsökningen till följd av tagna beslut beräknades bli drygt 3 200 årsarbetskrafter. Av följande sammanställning framgår hur antalet nya arbetstillfällen i det s.k. 800-miljonersprogrammet hittills (per 31 december 1995) fördelar sig mellan länen.

LÄN	TILDELADE MEDEL MKR	ANTAL NYA ARBETSSTÄLLEN RESULTATKRAV	UTFALL PER 31/12 1995
Stockholm	42	216	717
Uppsala	18	93	222
Södermanland	24	124	316
Östergötland	37	191	552
Jönköping	27	139	446
Kronoberg	27	139	495
Kalmar	35	180	439
Gotland	13	67	108
Blekinge	20	103	159
Kristianstad	28	144	234
Malmöhus	44	227	543
Halland	22	113	273
Göteborgs och Bohus	44	227	638
Älvsborg	40	206	495
Skaraborg	30	155	738
Värmland	40	206	444
Örebro	31	160	247
Västmanland	26	134	278
Kopparberg	24	124	246
Gävleborg	28	144	377
Västernorrland	40	206	716
Jämtland	26	134	216
Västerbotten	41	211	262
Norrbottnen	38	196	436
Summa	745	3 839	9 597

3.3.3 Jämställdhetsarbete

Allmänt

De övergripande målen för regionalpolitiken är som tidigare nämnts uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Kvinnor och mäns erfarenheter, intressen och kompetens skiljer sig från varandra. Det är i detta sammanhang jämställdhetsperspektivet i regionalpolitiken kommer in. Studier visar att kvinnorna i större utsträckning deltar i det lokala utvecklingsarbetet än män. Kvinnokraften är en utvecklingskraft i landsbygd och glesbygd.

År 1995 uppdrog regeringen åt NUTEK att sammanställa de utvecklingsperspektiv som följer av de regionala strategier som alla länsstyrelser har i uppdrag att ta fram. NUTEK skall också göra en samlad bedömning av strategierna. Konsekvenserna för jämställdheten mellan kvinnor och män skall belysas. Uppdraget skall redovisas till regeringen i december 1996 och

en delrapport har lämnats till regeringen i 1996 års rapport om den regionala utvecklingen.

Jämställdhetsperspektivet har också givits hög prioritet i de strukturfondsprogram som arbetats fram i olika regioner i landet inom ramen för målen 2, 5b och 6. Inom den Europeiska unionen har jämställdheten fått ökad betydelse och är jämte sysselsättningen en av unionens viktigaste uppgifter. I de förhandlingar som regeringen fört med kommissionen om dessa program har denna därför tydligt visat sin uppskattning över de svenska prioriteringarna.

Utfallet av könskvoteringsregeln har tidigare redovisats i avsnitt 3.3.2. Enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd skall minst 40 % av det antal arbetsplatser som tillkommer till följd av stödet förbehållas vardera könet. Om det finns särskilda skäl får undantag medges från denna bestämmelse. Regeringen anser det otillfredsställande att villkoret om könskvotering inte uppfyllts. Regeringen avser att uppdra åt NUTEK att närmare analysera orsakerna och komma med förslag till hur målet kan nås.

Resurscentra för kvinnor

År 1995 uppdrog regeringen åt länsstyrelserna att medverka till att regionala resurscentra för kvinnor skapas. I augusti 1996 är regionala resurscentra eller motsvarande etablerat i samtliga län. Länsstyrelserna har anslagit cirka 28 miljoner kronor till verksamheterna. För att stödja och komplettera regionala resurscentra beslutade regeringen i september 1994 att NUTEK, i samarbete med Glesbygdsverket, skall ansvara för att ett nationellt resurscentrum för kvinnor byggs upp. NUTEK och Glesbygdsverket har i augusti 1996 redovisat hur verksamheten utvecklats och lämnat förslag till fortsatt verksamhet. Regeringen kommer under hösten att ta ställning i frågan.

Kvinnors företagande

Regeringen beslutade år 1993 att uppdra åt NUTEK att genomföra ett åtgärdsprogram i det regionalpolitiska stödområdet med följande inriktning:

- rådgivning till kvinnor som vill starta företag,
- försök att med olika medel underlätta och stimulera kvinnors företagande genom bl. a. kompetenscheckar, utbildning, stipendier,
- information och bistånd till organ som arbetar med kvinnors företagande i stödområdet.

NUTEK har i sin delrapport den 30 juni 1996 redogjort för verksamheten och lämnat vissa förslag till fortsatt verksamhet. NUTEK skall senast 15 oktober 1996 lämna en slutrapport om projektet. Regeringen avser därefter ta ställning till hur arbetet med att stimulera kvinnors företagande i de regionalpolitiska stödområdena skall fortsätta.

3.3.4 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har på regional nivå huvudansvaret för att de av riksdagen fastställda regionalpolitiska målen uppnås i länen och för genomförande och samordning av statens regionala utvecklingsinsatser. Länsstyrelsernas ansvar regleras i länsstyrelseinstruktionen (1990:1510) och i förordningen (1982:877) om regionalt utvecklingsarbete.

Resultatbedömning

Regeringens bedömning av länsstyrelsernas årsredovisningar, sakområdet regional ekonomi, för budgetåret 1994/95 innebär bl.a. att en mer enhetlig redovisningsmodell behöver tillämpas för att det skall vara möjligt att bättre kunna bedöma och jämföra resultaten. Redovisningarnas kvalitet är beroende av tydligheten i de mål som ställts upp för länsstyrelsernas regionalpolitiska verksamhet av såväl centrala myndigheter som av länsstyrelserna själva. Åtterrapporeringen av fördelningen av medel på åtgärder för kvinnor och män bör t.ex. förbättras liksom analysen av den inomregionala och branschvisa fördelningen av olika företagsstöd.

Tidigare (avsnitt 3.3.2) har redovisats utfallet av vissa medel som länsstyrelserna disponerar. Som framgår härav har länsstyrelserna bl.a. mycket väl nått det uppställda sysselsättningsmålet i arbetet med det tillfälliga småföretagsstödet. Ett annat mål var att åtgärderna skulle utformas så att de i lika hög utsträckning riktades till kvinnor som till män. Redovisningen i denna del är inte av tillräcklig omfattning för att det skall vara möjligt att bedöma i vilken grad målet har uppfyllts.

Prioritering

Arbetet med EG:s strukturfonder är en ny arbetsuppgift för länsstyrelserna. Länsstyrelsernas ansvar i detta avseende har redovisats närmare i avsnitt 3.2.5. Arbetet med att bygga upp kunskap och administrativa rutiner är i stort avslutat och genomförandefasen har inletts. För många länsstyrelser innebär detta en extra hög arbetsbelastning, vilket lett till att vissa andra verksamheter har fått stå tillbaka något. Regeringen kommer att ge arbetet med EG:s strukturfonder fortsatt hög prioritet.

Länsstyrelsernas projektverksamhet

Under anslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser, det s.k. länsanslaget, anvisade riksdagen 1 330 miljoner kronor för budgetåret 1994/95. Av dessa medel använde länsstyrelserna sammanlagt 503 miljoner kronor till projektverksamhet, vilket motsvarar 38 % av anslaget.

NUTEK redovisar utfallet av verksamheten i en rapport: "1996 års rapport om den regionala utvecklingen i Sverige" (R 1996:40). Av rapporten framgår bl.a. att medlen fördelades på drygt 2 500 projekt. De fyra nordligaste länen, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten

och Norrbottens län svarar för drygt 40 % av den totala projektverksamheten i landet. Projektverksamheten är störst i Norrbottens län, 73 miljoner kronor. En jämförelse mellan de två senaste budgetåren visar stora skillnader i projektverksamhetens omfattning i olika län. Största minskningen uppvisar Kalmar län med 6,5 miljoner kronor och den största ökningen uppvisar Västernorrlands län, 4 miljoner kronor. Procentuellt sett uppvisas den största minskningen i Skaraborgs län, 35 % och den största ökningen i Malmöhus län, 57 %. Sammanfattningsvis kan man konstatera att omfattningen av projektverksamheten till stor del är beroende av investeringskonjunkturen. Projektverksamheten minskar när efterfrågan på lokaliserings- och utvecklingsbidrag ökar.

Sammantaget minskade projektverksamheten något under budgetåret 1994/95 i jämförelse med budgetåret 1993/94. Skillnaden är dock marginell. Följande tabell visar medel anslagna för projektverksamhet fördelade på län under budgetåren 1993/94 och 1994/95 (miljoner kronor).

LÄN	1994/95	1995/96
Stockholm	6,1	5,6
Uppsala	15,0	12,1
Södermanland	13,3	10,7
Östergötland	8,5	6,4
Jönköping	9,6	7,8
Kronoberg	10,4	10,6
Kalmar	15,5	22,0
Gotland	15,5	15,5
Blekinge	9,3	8,9
Kristianstad	11,3	9,1
Malmöhus	9,9	6,3
Halland	6,1	8,7
Göteborg och Bohus	15,1	16,1
Älvsborg	10,6	13,0
Skaraborg	9,6	14,7
Värmland	28,9	31,5
Örebro	16,8	19,0
Västmanland	19,4	16,2
Kopparberg	39,6	39,8
Gävleborg	26,8	32,4
Västernorrland	47,5	43,5
Jämtland	45,3	41,7
Västerbotten	39,0	45,1
Norrbotten	73,5	79,0
Summa	502,5	515,8

Under budgetåret 1994/95 har medlen främst använts till projekt inom sakområdet utbildning (knappt 77 miljoner kronor), till industriprojekt (knappt 75 miljoner kronor) samt till turism och forskning och utveckling med omkring 57 miljoner kronor vardera. Minst medel har beviljats till sakområdena energi och handel med 7 respektive 9 miljoner kronor. En jämförelse med budgetåret 1993/94 visar på stora skillnader. Det är bara inom sakområdena kommunikationer, turism, utbildning och övrig offentlig verksamhet som verksamheten har ökat. Kraftigaste minskningen visar industri, nästan 8 miljoner kronor eller 8 %. Den största ökningen, både i miljoner kronor och i procent, uppvisar utbildning, 12 miljoner kronor, vilket är en ökning med 19 %.

När det gäller det genomsnittliga beloppet som beviljats ett projekt noteras att forskning och utvecklingsprojekten och teknikspridningsprojekten är högst med ett snitt på över 300 000 kronor. Beloppet är lägst för kulturprojekt, 90 000 kronor.

Vi anser att projektverksamheten i stort sett fungerar väl. Vi avser dock att dels se över riktlinjerna för medlens användning, dels att uppdra åt berörda centrala verk att ytterligare följa upp projektens innehåll och utfall.

4 Förslag till förändringar av företagsstöd m.m.

I detta avsnitt behandlas bl.a. förslag som lämnats av Företagsstödsutredningen (SOU 1996:69). I avsnitt 3.2.6 Företagsstöd har redan bakgrunden m.m. till utredningen behandlats.

4.1 STÖDOMRÅDEN

Regeringens förslag: De delar av Sverige som har geografiska lägesnackdelar och långsiktiga regionalpolitiska problem skall som för närvarande vara inplacerade i två långsiktiga stödområden, benämnda 1 och 2. Inga förändringar i deras omfattning skall göras.

Även systemet med tillfälliga inplaceringar i stödområde skall behållas, liksom möjligheten för regeringen att tillfälligt höja den maximala bidragsnivån för lokalisering- och utvecklingsbidrag för områden i stödområde 2.

Utredningens förslag: Företagsstödsutredningen föreslår i sitt betänkande att den nuvarande stödområdesstrukturen – stödområde 1 och 2 samt tillfälliga stödområden – ändras till två stödområden, A och B. Stödområde A bör sammanfalla med målområdet för EG:s strukturfondsprogram för svagt utvecklade regioner (mål 6). Stödområde B bör omfatta de delar av de nuvarande stödområdena som faller utanför stödområde A, eventuellt med komplettering av några ytterligare områden. Utredningen framhåller bl.a. att de föreslagna förändringarna förenklar den stödområdesstruktur som blivit komplicerad genom tillkomsten av EG:s strukturfondsprogram och att en ytterligare förenkling bör eftersträvas i anslutning till förhandlingar med EG-kommissionen inför en ny period för strukturfondsprogrammen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till utredningens förslag till ny stödområdesindelning.

Ett antal är dock negativa, t.ex. NUTEK som i sitt remissvar framhåller att de nationella områdena och

strukturfondernas områden bör anpassas till varandra, men att en fullständig överensstämmelse knappast är realistisk. Stödområdena bör enligt verket inte utvidgas. Vidare konstaterar verket att utredningens förslag innebär en stor förändring jämfört med nuvarande stödområdesindelning men att det samtidigt inte finns någon klar analys i utredningen som motiverar den föreslagna förändringen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län avstyrker utredningens förslag om att två stödområden, A och B, införs. Länsstyrelsen säger sig inte dela uppfattningen att en sådan förändring skulle förenkla stödområdesstrukturen utan att detta tvärtom skulle innebära en olycklig sammanblandning mellan nationellt stödområde och strukturfondernas målområden. Länsstyrelsen framhåller också att en eventuell förändring av nuvarande stödområden bör ske i samband med den översyn av strukturomvandlingsområden som skall göras före utgången av 1997.

Skälen för regeringens förslag: I samband med behandlingen av regeringens senaste regionalpolitiska proposition våren 1995 fastslog riksdagen (bet. 1994/95:AU13) bl.a. att resurserna bör koncentreras till de mest utsatta områdena. Riksdagen uttalade vidare att ett system med stödområden för områden med geografiska lägesnackdelar eller andra långsiktiga problem bör vara stabilt. Riksdagen framhöll även att mångfalden av gränser genom de olika stödområdena i t.ex. den nationella regionalpolitiken, transportstödszonerna, områdena för nedsatta socialavgifter, gränserna för strukturfondernas olika målområden, de av länsstyrelserna utpekade glesbygds- och landsbygdsområdena samt andra indelningar inom bl.a. jordbrukspolitiken utgör ett nytt problem just genom mångfalden och lappverkseffekten. Utskottet ansåg även att systemet med tillfälliga stödområden som varit inplacerade under en lång rad år borde omfattas av den översyn som regeringen hade aviserat.

För de regionalpolitiska företagsstöden, exklusive transportstödet, finns för närvarande tre olika stödområden. Dels finns två långsiktiga stödområden, benämnda stödområde 1 respektive 2, som omfattar ett stort sammanhängande geografiskt område i norra och västra Sverige. Dels är vissa kommuner eller delar av kom-

muner inplacerade i tillfälligt stödområde. Dessutom kan landsbygdsstöd lämnas, förutom i nämnda stödområden, i glesbygds- och landsbygdsområden. Dessa sistnämnda områden fastställs av länsstyrelserna.

Sverige utmärks bl.a. av långa geografiska avstånd och en befolkningsmässig gleshet i stora delar av landet. För att åstadkomma en positiv utveckling och tillväxt även inom de områden som uppvisar de största geografiska lägesnackdelarna och de största långsiktiga problemen behövs särskilda stimulanser i form av t.ex. företagsstöd. Eftersom problemen är särskilt utpräglade inom vissa delar av dessa områden finns det även skäl att låta dessa stimulanser variera i storlek inom stödberättigade områden. Ett stödområde av långsiktig karaktär bör därför även i fortsättningen inrymma två typer av områden med olika stort inslag av stimulanser till företagen.

De områden som blivit inplacerade i s.k. tillfälligt stödområde har ofta varit detta under en lång följd av år. Dessa områden har således alltmer fått karaktären av att också de utgöra långsiktiga stödområden. Det beror på att strukturella problem av olika slag som motiverat en inplacering i tillfälligt stödområde har visat sig vara mer långsiktiga än vad som först bedömts vara fallet. Detta har varit en starkt bidragande orsak till att åtskilliga av kommunerna inom det tillfälliga stödområdet fått tillhöra detta under en relativt lång tid.

Ur förenklingssynpunkt kan en bättre överensstämmelse mellan stödområdena 1 och 2 och strukturfondernas målområde 6 i enlighet med utredningens förslag tyckas önskvärd. Samtidigt är det så att delvis olika typer av åtgärder används inom målområde 6 respektive inom de nationella stödområdena för att söka åstadkomma en bättre regional utveckling. Inom målområde 6 syftar åtgärderna i stor utsträckning till att åstadkomma en bättre samhällelig infrastruktur medan statsmakterna inom de nationella stödområdena genom direkt företagsstöd strävar efter att öka sysselsättningen i de mest utsatta lokala arbetsmarknaderna. Regeringen anser att den nuvarande indelningen i stödområde 1 och 2 väl avspeglar skillnader mellan de berörda kommunerna eller kommundelarna.

Enligt regeringens bedömning bör bl.a. därför inte någon ändring av stödområdesystemet för nationellt företagsstöd ske för närvarande. Det är viktigare att systemet avspeglar de nationella prioriteringarna för aktuella insatser än att göra en administrativ förenkling.

4.2 REGIONALT UTVECKLINGSSTÖD

Regeringens förslag: Lokaliserings- och utvecklingsbidrag skall slås samman till en stödform: regionalt utvecklingsbidrag, och lokaliseringsslån namnändras till regionalt utvecklingslån. Tillsammans skall stödfor-

merna benämnas regionalt utvecklingsstöd.

Kravet på sysselsättningsökning i varje enskilt stödärende skall minskas, i stället skall beslutande myndighet uppfylla ett totalt sysselsättningsmål.

Regionalt utvecklingsstöd till lokaler för uthyrning skall fortsättningsvis kunna lämnas även till ombyggnad och restaurering av större lokaler på större orter i de delar av det nationella stödområdet som omfattas av EG:s strukturfondsprogram för mål 2 och gemenskapsinitiativet Konver.

Regionalt utvecklingslån skall fortsättningsvis lämnas i stället för kreditgaranti inom landsbygdsstödet och stödet till kommersiell service. Lånevillkoren skall anpassas för att även passa de ändamål vartill kreditgaranti nu lämnas.

I övrigt skall villkoren för regionalt utvecklingsstöd i tillämpliga delar vara detsamma som för nuvarande lokaliserings- och utvecklingsbidrag samt lokaliseringsslån.

Underlagsrapporter: Företagsstödutredningen anger några principiella riktlinjer för det statliga stödssystemet till företag: Stödstrukturen bör göras enklare. Antalet stöd bör minska. Förenklingar behövs såväl i stödets utformning som i avgränsningen av de områden i vilka de kan lämnas.

Utredningen föreslår att företagsstödet ges en tydligare inriktning mot utveckling av företagen. Ökad vikt bör läggas vid att stödja investeringar i produktutveckling, marknadsinvesteringar och andra mjuka investeringar.

Utredningen föreslår att ett regionalt utvecklingsstöd för hårda och mjuka investeringar ersätter nuvarande lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag. Det föreslagna utvecklingsstödet bör kunna hanteras i stort sett som det nuvarande utvecklingsbidraget och liksom för det nuvarande lokaliseringsstödet gäller för utvecklingsstödet att det bör kunna ges som en kombination av bidrag och lån. För att få en så enkel handläggning som möjligt föreslår utredningen, att de alternativa stödformerna villkorslån och medelstillskott mot återbetalning i form av royalty bara undantagsvis skall komma att användas inom det regionalpolitiska stödssystemet.

Utredningen föreslår vidare att inget strikt krav på sysselsättningsökning bör ställas på det enskilda företaget som villkor för utvecklingsstöd. Rationaliseringsmöjligheter i en investering måste tas tillvara fullt ut. Om investeringen leder till att företaget utvecklas torde förutsättningar ändå finnas för att antalet anställda ökar, i varje fall på sikt. Utredarna föreslår därför att länsstyrelserna bör ha frihet att ställa de villkor man önskar vid beslut om utvecklingsstöd, inklusive krav på sysselsättning, även med villkor om återbetalning av medel om sysselsättningen inte kommer till stånd.

Vad gäller stödnivåerna för utvecklingsbidraget föreslår utredningen inga andra ändringar än sådana som följer av förändringar i stödområdesindelningen. Sammanslagningen av utvecklingsbidraget och lokaliserings-

bidraget innebär att länstyrelserna i fortsättningen bör få besluta i ärenden där den sammanlagda investerings-/åtgärdskostnaden uppgår till högst 20 miljoner kronor.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till en sammanslagning av lokaliseringsbidraget och utvecklingsbidraget. Kommerskollegium vill dock att även det föreslagna småföretagsstödet (se avsnitt 4.3) och utvecklingsstödet slås samman till en stödform. Norrlandsfonden tillstyrker sammanslagningen men anser att stödet endast bör bestå av bidrag. NUTEK och flertalet länstyrelser ställer sig bakom en sammanslagning. Länsstyrelsen i Norrbottens län vill dock inte ha en så snabb förändring av de berörda stödformerna. AMS tillstyrker utredningens förslag i sin helhet, men nämner inget specifikt om de olika stödformerna.

Skälen för regeringens förslag: Lokaliseringsstöd, dvs. lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån, kan lämnas till i princip alla konkurrensutsatta verksamheter som kan påverkas i fråga om lokalisering eller omfattning. För att få stöd måste en verksamhet uppfylla bl.a. följande allmänna villkor:

- Den måste bedömas få en tillfredsställande lönsamhet och ge de anställda en varaktig sysselsättning.
- Minst 40 % av det antal arbetsplatser som tillkommer till följd av stödet skall förbehållas vardera könet. Om det finns särskilda skäl kan dock undantag medges.
- De anställda måste uppbära lön och ha andra anställningsförmåner som är minst likvärdiga med vad som följer av kollektivavtal.
- Stödmottagaren måste ha auktoriserad eller godkänd revisor.

Lokaliseringsstöd lämnas efter en individuell prövning av varje enskilt ärende. Stöd får inte lämnas med högre belopp än vad som behövs för att investeringen skall komma till stånd.

Ett lokaliseringsbidrag får uppgå till högst 35 % av utgifterna för investeringar i byggnader, markanläggningar, maskiner och andra inventarier inom stödområde 1. Till små och medelstora företag kan stöd dock lämnas med högst 40 %. I stödområde 2 lämnas stöd med högst 20 %, förutom inom vissa områden där procentsatsen är höjd till 35 %. I undantagsfall kan lokaliseringsbidrag lämnas med högre belopp, upp till 50 %, men detta kräver numera EG-kommissionens godkännande.

Ett lokaliseringsslåns främsta funktion är att ta en högre kreditrisk än vad den allmänna kreditmarknaden gör. Ett lokaliseringsslån kan, tillsammans med ett eventuellt lokaliseringsbidrag, lämnas med högst 70 % av stödberättigade utgifter i stödområde 1 och med högst 50 % i stödområde 2. I undantagsfall kan lån lämnas med högre andel. För att lokaliseringsslån skall kunna beviljas måste dessutom bedömas att upplåning inte kan ske på den allmänna kreditmarknaden.

Ett utvecklingsbidrag kan för närvarande lämnas bl.a.

till immateriella investeringar. Med immateriella, även kallade mjuka investeringar, avses i detta sammanhang främst åtgärder för produktutveckling, marknadsföring, utbildning eller liknande som ligger utanför ett företags löpande drift. Utvecklingsbidraget kan lämnas med samma stödnivåer som lokaliseringsbidraget. Utvecklingsbidraget kan även lämnas i form av ett villkorlån, vars återbetalning är beroende av investeringens framtida lönsamhet, eller i form av ett villkorligt bidrag kopplat till att staten förbehåller sig en del av investeringens avkastning. Ett sådant utvecklingsbidrag skall enligt regeringens föreskrifter i första hand lämnas för större, väl avgränsade, investeringsprojekt.

Sammanslagning av lokaliserings- och utvecklingsbidrag m.m. Regeringen delar utredningens uppfattning i denna fråga och föreslår att lokaliseringsbidrag och utvecklingsbidrag slås samman till en stödform, ett regionalt utvecklingsbidrag. Det nuvarande lokaliseringsslånet föreslås i samband härmed namnändras till regionalt utvecklingslån. Genom detta sker en förenkling av stödverksamheten, antalet stödformer blir färre samtidigt som överskådligheten ökar för utomstående.

Regionalt utvecklingsstöd i samband med investeringar utan direkt sysselsättningsökning. Lokaliseringsstöd får enligt nuvarande bestämmelser, som lagts fast av riksdagen vid olika tillfällen, endast i undantagsfall lämnas i samband med investeringar som inte beräknas leda till direkt ökad sysselsättning. Enligt gällande förordning om regionalpolitiskt företagsstöd kan detta ske endast om en investering sker i samband med en väsentlig omläggning av verksamheten som är nödvändig för att bevara sysselsättning, eller sker i ersättnings- och rationaliseringssyfte i en verksamhet som har väsentlig betydelse för sysselsättningen på orten, om verksamheten på sikt inte bedöms kunna fortsätta utan att investeringen kommer till stånd och denna inte kan genomföras utan att lokaliseringsstöd lämnas. Bakgrunden till dessa regler är främst att det grundläggande kravet på lönsamhet för verksamheter som skall stödjas innebär att företaget normalt skall kunna genomföra ersättningsinvesteringar utan statligt stöd.

Regeringen föreslår att det nuvarande kravet på sysselsättningsökning skall minskas och i stället ersättas av en helhetsbedömning av varje projekt. Det bör även i större utsträckning än för närvarande åligga varje beslutsinstans att göra överväganden beträffande andra aspekter än sysselsättningen. Denna stödverksamhet bör i stället redas genom ökad målstyrning, i vilken varje länstyrelse tilldelas ett totalt sysselsättningsmål, samt genom en bättre uppföljning. Det innebär en ökad delegering av beslutanderätt till länstyrelserna.

Stöd för ombyggnad och restaurering av större lokaler för uthyrning på större orter. Sedan år 1981 kan lokaliseringsstöd lämnas för både kommunalt och privat ägda lokaler för uthyrning. Stöd kan lämnas för uppförande av mindre lokaler på mindre orter. I lokalerna får endast bedrivas verksamheter som är stödberättigade enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd. Vidare får bl.a. lokalerna i regel

inte byggas större än 2000 kvadratmeter eller vara avsedda för bara ett företag. Uthyrning får vidare i princip bara ske till företag som bedöms sakna möjlighet att själva uppföra lokaler. Den maximala andelen lokaliseringsbidrag är också något lägre än vad som gäller för företag som bygger egna lokaler.

Riksdagen har tidigare uttalat att med mindre orter avses sådana med högst 10 000 invånare (bet. 1981/82:AU23, rskr. 1981/82:388). Riksdagen har dock under en period anvisat särskilda medel för lokaliseringsstöd till ombyggnad och restaurering av även större lokaler för uthyrning på större orter i Bergslagen (prop. 1985/86:125, bet. 1985/86:AU13, rskr. 1985/86:290).

De senaste årens omfattande strukturomvandling inom tillverkningsindustrin med starkt minskad sysselsättning som följd innebär att det finns många oanvända lokaler i vissa områden. Detta gäller särskilt regioner med industrier på tillbakagång. Där finns samtidigt ett stort behov av att differentiera näringslivet bl.a. genom ökat nyföretagande och utveckling av mindre industri- och tjänsteföretag. I dessa regioner och orter kan en god försörjning av lokaler för uthyrning vara ett verksamt medel för att möjliggöra nya företagsetableringar och därmed flera arbetstillfällen. Detta gäller även större lokaler och på större orter.

Dessa områden ingår i stor utsträckning i EG:s strukturfondsprogram mål 2. Ändamålet med mål 2 är att omstrukturera regioner med industrier på tillbakagång. I mål 2-områdena ingår kommuner inom och utom de nationella stödområdena.

En delåtgärd i vissa mål 2-program och Konver är ombyggnad och restaurering av lokaler för att de skall tillgodose nya företags behov på såväl mindre som större orter. Genom att dessa åtgärder i huvudsak avser orter utanför det nationella stödområdet kan stöd motsvarande regionalt utvecklingsstöd lämnas med medel från EG:s strukturfonder.

Regeringen föreslår därför att regionalt utvecklingsstöd för att bygga om och restaurera lokaler för uthyrning fortsättningsvis även skall kunna lämnas till större lokaler och på större orter i de delar av de nationella stödområdena som omfattas av strukturfondsprogrammen för mål 2 eller av gemenskapsinitiativet Konver. Härigenom skapas förutsättningar för att lokaler för uthyrning skall kunna stödjas på ett likvärdigt sätt inom mål 2-områdena.

Övriga bestämmelser för regionalt utvecklingsstöd till lokaler för uthyrning föreslås kvarstå oförändrade.

Regionalt utvecklingslån i stället för kreditgaranti. Det är inte motiverat att genomföra några andra regeländringar av lokaliseringsslånen än de som kan förmedlas av att lokaliseringsslån, enligt vad som senare (avsnitt 4.3) föreslås, bör lämnas i stället för kreditgaranti inom landsbygdsstödet och stödet till kommersiell service. Lokaliseringsslånen fyller idag en viktig funktion och utgör ett komplement till övrig finansiering inom de regionalpolitiska stödområdena. Det bör vara en uppgift för regeringen att besluta om de förändringar av det regionala utvecklingslånet som kan erfordras för att det skall kunna ersätta kreditgarantierna.

4.3 LANDSBYGDSSTÖD M.M.

Regeringens förslag: Bidragsdelen i landsbygdsstödet skall lämnas i form av ett bidrag som kan återkrävas.

Systemen med kreditgarantier inom landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service skall ersättas med regionalt utvecklingslån.

Till små och medelstora företag i område inom stödområde 1 som inte utgör glesbygdsområde skall den maximala andelen bidrag höjas från 35 till 40 %.

Landsbygdsstöd skall även kunna lämnas i vissa tätorter som omfattas av EG:s strukturfondsåtgärder.

Landsbygdsstöd skall inte längre kunna lämnas till företag inom jordbruks- och fiskenäringsarna.

Underlagsrapporter: Företagsstödsutredningen föreslår att det nuvarande landsbygdsstödet breddas till ett regionalpolitiskt småföretagsstöd som kan lämnas i hela landet och med stor frihet för länsstyrelserna att använda stödet. Stödet bör anpassas till EG:s regler om försumbart stöd.

Utredningen föreslår att stödformen avskrivningslån utgår och att den normala formen för småföretagsstödet blir bidrag. I undantagsfall bör det dock vara möjligt att inom stödets ram också kunna ge lån.

Utredningen lyfter fram svårigheten att i årliga redovisningar och genomförda utvärderingar få en tydlig bild av det sakmässiga innehållet i den verksamhet som har givits stöd inom det tidigare glesbygdsstödet och det nuvarande landsbygdsstödet. Företagsstödsutredningen anser därför att en särskild uppföljning bör göras av stödet. Vid en sådan uppföljning bör också undersökas om stödet till hemarbete fortfarande behövs.

Utredningen föreslår att stödet till kommersiell service som nu regleras i samma förordning som landsbygdsstödet i framtiden regleras i en separat förordning.

Remissinstanserna: Bland de instanser som är positiva till att införa en ny stödform, dvs. det av utredningen föreslagna småföretagsstödet, kan nämnas NUTEK, AMS och LO. Ett antal länsstyrelser är också positiva till stödformen bl.a. länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Blekinge och Västerbottens län. Ett flertal kommuner tycker det är bra med ett rikstäckande småföretagsstöd medan ett antal kommuner har vissa synpunkter, exempelvis anser Karlsborgs kommun att småföretagsstödet bör ha en lånedel.

Norrlandsfonden avvisar ett småföretagsstöd som skall ges i hela landet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att det är fel att införa ett nytt begrepp och att det är viktigt att den geografiska differentieringen av stödnivåer bör vara kvar. Länsstyrelsen i Jämtlands län avstyrker inte småföretagsstödet i sin helhet, men anser att det är viktigt med en regionalpolitisk styrning genom medelstilldelning till de olika regionerna.

Älvdalens kommun anser att småföretagsstödet endast bör ges i stödområde A och B, och Östersunds kommun anser det vara tveksamt om småföretagsstöd kan räknas som ett regionalpolitiskt stöd.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade våren 1994 om en ny stödform, landsbygdsstöd, för de mindre företagen i såväl regionalpolitiska stödområden som i glesbygds- och landsbygdsområden (prop. 1993/1994:140, bet 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Riksdagen har vidare nyligen beslutat om vissa ändringar av stödet (prop. 1995/96:201, bet. 1995/95:AU16, rskr. 1995/96:303).

Landsbygdsstöd kan lämnas med 800 000 kr under en treårsperiod till såväl mjuka som hårda investeringar. Landsbygdsstöd kan lämnas till alla privata företag som bedriver verksamhet på marknadsmässiga villkor. Stöd kan lämnas till företag inom landsbygds- och glesbygdsområden samt inom de regionalpolitiska stödområdena, stödområde 1, stödområde 2 och tillfälligt stödområde. Landsbygdsstöd kan lämnas i form av avskrivningslån, kreditgaranti eller bidrag till anställda i hemarbete. Avskrivningslånets storlek varierar inom de olika stödområdena. Inom glesbygdsområdet kan avskrivningslån lämnas med högst 50 % av utgifterna för en stödberättigad investering och inom sådant område i stödområde 1 som inte är glesbygdsområde kan stöd lämnas med högst 35 % av utgifterna. I övriga områden, stödområde 2, tillfälliga stödområden och landsbygdsområden kan stöd lämnas med högst 20 % av utgifterna. Avskrivningslån kan även lämnas samtidigt med kreditgaranti. Det sammanlagda stödet får dock inte överstiga ett belopp som motsvarar 80 % av de godkända utgifterna för investeringen och behovet av rörelsekapital. Landsbygdsstödet är till stora delar anpassat till EG-kommissionens statsstödsregler om s.k. försumbart stöd.

Bidrag i stället för avskrivningslån. Regeringen föreslår, i likhet med Företagsstödsutredningen, som ett led i att förenkla stödgivningen att det nuvarande avskrivningslånet ersätts av ett bidrag med i princip samma återkravsregler som nu gäller för lokalisering-bidrag och utvecklingsbidrag (jfr. SFS 1995:890, 26 §).

Lokaliseringlån i stället för kreditgaranti. Regeringen föreslår även att de nuvarande systemen med kreditgarantier inom landsbygdsstödet och stödet till kommersiell service ersätts med regionalt utvecklingslån (se även föregående avsnitt). Detta ligger också i linje med utredningens förslag. Det minskar antalet stödformer och förenklar därigenom för både stödmottagare och administratörer.

I detta sammanhang kan också nämnas att regeringen tidigare i denna proposition föreslagit att en ny modell bör införas för garantihanteringen i staten (Volym 1, avsnitt 5.3 Statlig garantigivning).

Maximal andel bidrag. Regionalt utvecklingsbidrag till små och medelstora företag kan i stödområde 1 lämnas med högst 40 % av utgifterna för en investering. Bidrag inom landsbygdsstödet i områden stödområde 1 som inte utgör gleshetsområde kan lämnas

med högst 35 %. Landsbygdsstödet lämnas oftast till mindre företag än regionalt utvecklingsbidrag.

Regeringen föreslår att reglerna skall vara lika på så sätt att bidrag även inom landsbygdsstödet fortsättningsvis skall kunna lämnas med högst 40 % i nämnda fall.

Landsbygdsstöd i vissa tätorter inom EG:s strukturfondsprogram. I samband med riksdagens nyligen fattade beslut om vissa förändringar av landsbygdsstödet bad riksdagen regeringen återkomma med vissa förtydliganden. Det gällde bl.a. det förslag i regeringens proposition som avsåg den geografiska utvidgningen av stödområden så att en anpassning kan ske till EG:s strukturfondsområden och i framtiden även omfatta vissa tätorter.

De program som gäller för EG:s strukturfonders olika målområden har utarbetats av regionala och lokala aktörer såsom kommuner, länsstyrelser, privata organisationer, fackliga organisationer m.fl. Programmen innehåller olika åtgärdsförslag, som anpassats till de regionala problem som finns i varje område och därmed till de behov som finns för att differentiera näringslivet och skapa nya arbetstillfällen. För att genomföra åtgärderna krävs nationell medfinansiering för att få del av de strukturfondsmedel som står till förfogande. I Sverige har det beslutats att den nationella medfinansieringen beträffande företagsstödsprojekt i första hand skall utgöras av landsbygdsstöd. För att dessa strukturfondsprogram skall kunna genomföras i den utsträckning som förutses är det ytterst angeläget att företag i alla regioner och orter, som ingår i de olika målområdena, kan ta del av den nationella medfinansieringen i form av landsbygdsstöd. Detta kan vara avgörande för om en investering skall komma till stånd, bl.a. kan härigenom högre bidrag lämnas.

Regeringen föreslår därför åter en utvidgning av det geografiska området till att omfatta även vissa tätorter i målområden. En utebliven förändring omöjliggör för företag i vissa problemtungda orter att ta del av de strukturfondsmedel som finns avsatta för att differentiera näringslivet och därmed skapa nya arbetstillfällen. Det försvårar också för företag i glesbygds- och landsbygdsområden att få del av olika samverkansprojekt med företag i dessa tätorter.

Däremot anser regeringen inte, som utredningen föreslår, att det nuvarande landsbygdsstödet skall utvidgas till att omfatta hela landet. En sådan förändring kräver en mer omfattande analys av stödets kostnads- och regionalpolitiska effekter. Regeringen är inte beredd att nu ta initiativ till en sådan analys.

Landsbygdsstöd till företag inom jordbruks- och fiskenäringarna. EG:s statsstödsregler om stöd, till vilka landsbygdsstödet är anpassat, medger inte att försumbart stöd lämnas till företag inom bl.a. jordbruks- och fiskenäringarna. I den s.k. sysselsättningspropositionen (prop. 1995/96:222) föreslås därför att ett nytt stöd till jordbruksinvesteringar införs. Detta kommer i princip att överta den roll landsbygdsstödet haft vad gäller stöd till jordbruksinvesteringar. Regeringen föreslår därför att landsbygdsstöd inte längre skall lämnas till företag

inom dessa näringsgrenar.

En särskild utvärdering bör, i enlighet med Företagsstödsutredningens förslag, även göras av den del av landsbygdsstödet som avser stöd till hemarbete.

Stöd till kommersiell service. För stöd till kommersiell service i glesbygd är det tillgången på service som är avgörande för vilka orter och därmed butiker som kan komma ifråga för stöd. Bedömningskriterierna för stöd till kommersiell service skiljer sig från landsbygdsstöd till företag. Bland annat beaktas avstånd till närmaste butik för avgränsning av vad som bör beaktas som serviceglesa områden. Någon ändring av bedömningsgrunderna för att bestämma områden eller orter där stöd till kommersiell service kan lämnas föreslås inte.

Stöd till kommersiell service kan lämnas som hemvändningsbidrag, avskrivningslån, investeringslån, kreditgaranti och servicebidrag. Regeringen har tidigare föreslagit att kreditgarantier inom landsbygdsstödet skall ersättas med regionalt utvecklingslån. Så föreslås även ske med kreditgarantier inom stödet till kommersiell service. Några ändringar i övrigt av de olika formerna av stöd till kommersiell service föreslås inte. Däremot bedömer regeringen det angeläget att närma- re utvärdera hur de olika delstöden fungerar och vilka effekter och resultat som de bidrar till.

4.4 SYSSELSÄTTNINGSBIDRAG

Regeringens förslag: Sysselsättningsbidraget skall behållas med anpassning till vissa villkor som ställts av EG-kommissionen.

Underlagsrapporter: Företagsstödsutredningen föreslår att utbetalningstiden för sysselsättningsbidrag avkortas från fem till tre år och att bidraget endast lämnas i det av utredningen föreslagna stödområde A (se avsnitt 4.1). Utredningen föreslår vidare att en särskild uppföljning görs av sysselsättningsbidraget.

Remissinstanserna: Många remissinstanser som yttrat sig i frågan avstyrker utredningens förslag, däribland bl.a. länsstyrelserna i Västerbottens och Jämtlands län. Bl.a. NUTEK, Norrlandsfonden och Industriförbundet tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med sysselsättningsbidraget är att främja ökad sysselsättning genom att täcka en del av de ökade kostnader som uppkommer i samband med nyanställningar. Bidraget lämnas till företag som varaktigt ökar sin sysselsättning. Det sammanlagda bidraget är 200 000 kr per årsarbetskraft i stödområde 1 och 120 000 kr i stödområde 2. Bidraget betalas ut i fallande skala under en period på fem år (se avsnitt 3.3.2). För att säkra att bidraget endast betalas ut för varaktiga sysselsättningsökningar lämnas för-

staårsbidrag endast för ökningarna som ägt rum i jämförelse med de tre föregående årens högsta sysselsättningsnivå. Minst 40 % av de nya sysselsättningsstillfällena ska tillfalla vardera könet.

Regeringen har tidigare (avsnitt 4.1) föreslagit att den nuvarande stödområdesindelningen skall behållas. Regeringen föreslår även att sysselsättningsbidragets nuvarande storlek och utbetalningsperiod skall behållas i båda dessa områden. Ytterligare skäl till regeringens ställningstagande är att gjorda utvärderingar visat att bidraget är tillväxtskapande eftersom det stimulerar både till etableringar av nya företag och till nyanställningar i existerande företag.

Den prövning av sysselsättningsbidraget som EG-kommissionen för närvarande genomför har resulterat i att kommissionen för att godkänna stödet bl.a. anser att stödgrundande årsarbetstid endast skall omfatta normal arbetstid och inte övertid samt att rekryteringen av ny personal i första hand skall ske via arbetsförmedlingarna och att de nyanställda skall få kompetenshöjande utbildning genom företagets försorg. Vidare skall de regler som gäller för branscher som kommissionen bedömer som särskilt känsliga beaktas. Det ligger inom regeringens kompetens att besluta om de förändringar som kan erfordras med anledning av kommissionens prövning.

Som tidigare redovisats (avsnitt 3.3.2) har under år 1995 31 % av de nyskapade jobben tillfallit kvinnor. Därmed uppfylls inte villkoret att minst 40 % av de nytilkomna anställningarna ska tillfalla vardera könet. I de fall sysselsättningsökningen är mindre än tre anställda gäller undantag från villkoret om könsfördelning. I övrigt måste företagen söka dispens.

Regeringen avser att låta följa upp dessa och andra villkor för sysselsättningsbidraget.

4.5 NEDSÄTTA SOCIALAVGIFTER

Regeringens förslag: Systemet med nedsatta socialavgifter skall behållas. Nedsättningen skall vara åtta procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1997.

Underlagsrapporter: Företagsstödsutredningen föreslår att nedsättningen av socialavgifter skall tas bort i två etapper, med en halvering av nedsättningen fr.o.m. den 1 januari 1997 och resterande del senare. Utredningen anser bl.a. att stödformen inte är specifikt tillväxtinriktad och att den därför kostar mycket i förhållande till effekterna.

Remissinstanserna: En majoritet av de som yttrat sig i frågan avstyrker utredningens förslag, däribland bl.a. LO, länsstyrelserna i Västerbottens och Jämtlands län samt Svenska Rese- och Turistindustrins Samarbetsorganisation. Positiva till förslaget är bl.a. NUTEK,

Norrlandsfonden och Riksskatteverket. Riksskatteverket anser att det vore bättre om hela nedsättningen togs bort fr.o.m. år 1997.

Skälen för regeringens förslag: Nedsättningen av socialavgifter är för närvarande tio procentenheter i stödområde 1 och i större delen – den norra – av stödområde 2. Nedsättningen omfattar vissa branscher, t.ex. tillverkning (endast stödområde 1), jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt och fiske, uppdrags- och uthyrningsverksamhet samt hotell-, pensions- och campingverksamhet.

Syftet med nedsatta socialavgifter är att till viss del kompensera företagen för de permanenta merkostnader som uppkommer på grund av det geografiska läget.

Stödformen har anmälts till EG-kommissionen som för närvarande bereder ärendet. Fortsatta överläggningar med kommissionen förväntas ske under hösten.

Mot bakgrund av Företagsstödsutredningens förslag samt de besparingar som regeringen anser bör göras på de regionalpolitiska stöden (se avsnitt 3.1) föreslår regeringen att systemet med nedsatta socialavgifter skall behållas vad avser branscher och geografisk omfattning men att nedsättningen skall vara åtta procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1997.

Regeringen föreslår i proposition 1996/97:21 Nedsättning av socialavgifter m.m. att socialavgifterna sätts ned generellt i hela Sverige. Denna generella nedsättning kan kombineras med den ovan föreslagna nedsättningen med åtta procentenheter.

4.6 TRANSPORTBIDRAG

Regeringens förslag: Transportstödet benämning skall ändras till transportbidrag.

Bidragsnivåerna skall sänkas med fem procentenheter i samtliga transportbidragszoner.

Det bör i fortsättningen vara en fråga för regeringen att besluta om lägsta bidragsgrundande belopp, m.m.

Regeringens bedömning: Stödets utformning bör utredas ytterligare i vissa avseenden.

Underlagsrapporter: Företagsstödsutredningen föreslår att transportstödet utvidgas till att omfatta transporter med flyg och lastfartyg. Motiveringen är bl.a. att transportstödet bör göras konkurrensneutralt med avseende på transportsätt.

Vidare föreslår utredningen att även de s.k. bulksågverken bör få transportstöd.

Nuvarande lägsta transportstödsgrundande kostnad är 6 000 kr vilket innebär att lägsta bidragsbelopp är 600 kr. Utredningen föreslår att den lägsta bidragsgrundande kostnad höjs till 15 000 kr, vilket motsvarar en uppräknig av beloppet med hänsyn till inflationen.

Utredningen anser att de föreslagna ändringarna kräver andra kostnadsminskande ändringar i stödet och konstaterar att de nu gällande EG-reglerna för transportstöd endast avser transporter inom landet.

Vidare anser utredningen att i det längre perspektivet bör en uppföljning av stödet göras i syfte att få underlag för förändring av stödet i riktning mot ett stöd som på ett mer utpräglat sätt både ger incitament till och stöder utveckling i företagen.

Remissinstanserna: Nästan alla remissinstanser som yttrat sig samtycker till de flesta av de föreslagna förändringarna, däribland NUTEK, länsstyrelserna i Gävleborgs, Värmlands, Västmanlands, Norrbottens och Västerbottens län samt Skogsindustrierna. Länsstyrelsen i Norrbottens län är dock tveksam till skärpta villkor för stödet. Däremot är flera instanser negativa till att stödet skall utvidgas till bulksågverken. Strömsunds, Kalix och Luleå kommuner avstyrker denna del av förslaget. SÅGAB i Övre Norrland anser bl.a. att de stora sågverken redan är gynnade av t.ex. tillgången till hamnar och att ett utökad transportstöd skulle gå ut över köpsågverken. Älvsbyns kommun ifrågasätter hur de föreslagna utvidgningarna av stödet kan ske inom oförändrade ekonomiska ramar.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Transportstödet infördes år 1971. Syftet är att delvis kompensera företag för merkostnader som uppstår på grund av långa avstånd. Stödet lämnas för godstransporter med tåg eller lastbil. Transportstödsområdet är indelat i fem zoner. Bidragsnivåerna varierar inom dessa mellan 10 och 50 % av de stödberättigade transportkostnaderna. Bidragsnivån varierar också beroende på transportavstånd och i vilken zon verksamheten bedrivs. Transportsträckan måste vara minst 251 km och godsets vikt måste överstiga 100 kg.

Nuvarande transportstödsnivåer:

TRANSPORTAVSTÅND (KM)	TRANSPORTSTÖDSZON				
	1	2	3	4	5
251–400	10	10	10	10	10
401–700	10	20	30	35	35
701–	10	20	30	35	50

Den 1 juli 1995 trädde den senaste av riksdagen beslutade ändringen av transportstödsområdet i kraft. Justeringen gjordes med anledning av EG-kommissionens då nya regler för transportstöd och innebar att vissa kommuner i Värmlands och Kopparbergs län utslöts ur stödområdet. I det nuvarande stödområdet bor ca 13,5 % av Sveriges befolkning.

Regeringen föreslår att stödet fortsättningsvis skall kallas transportbidrag.

Regeringen föreslår vidare att bidragsnivån av besparingskäl skall sänkas något. En generell sänkning med fem procentenheter i hela transportbidragsområdet ger samtliga företag visst incitament till att finna

mer kostnadseffektiva transportlösningar. Regeringen föreslår således följande nya transportbidragsnivåer:

TRANSPORTAVSTÅND (KM)	TRANSPORTBIDRAGSZON				
	1	2	3	4	5
251–400	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %
401–700	5 %	15 %	25 %	30 %	30 %
701–	5 %	15 %	25 %	30 %	45 %

Regeringen föreslår vidare att det i fortsättningen skall vara regeringens uppgift att besluta om bidragsgrundande belopp och andra mindre justeringar i stödformen.

Då stödet infördes år 1971 exkluderades sjötransporter. Motiveringen var bl.a. att dessa i betydande grad omfattade massa- och bulksågverksprodukter samt att staten anvisade medel till isbrytning som ansågs vara ett större problem för transportererna.

År 1986 infördes det s.k. hamntransportstödet som innebär att stöd kan lämnas för transporter till hamnarna i Norrlandslänen samt vid Mälaren och Vänern oavsett landtransportsträckans längd. För dessa transporter lämnas transportstöd med den högsta bidragsnivån som gäller i respektive stödzon.

Utredningen föreslår att transportbidrag av konkurrensskäl även skall omfatta de s.k. bulksågverken. Regeringen anser dock, bl.a. av budgetskäl, att transportbidrag inte skall lämnas till dessa sågverk.

Den Sjöfartspolitiska utredningen har i sitt betänkande (SOU 1995:112) ansett att Kommunikationskommittén (dir. 1994:140) bör överväga om transportstödet kan slopas med hänsyn till dess begränsade effekter och förhållandevis stora belastning på statsbudgeten. Vidare ansåg utredningen att stödet om det skall behållas måste göras konkurrensneutralt.

För närvarande arbetar Kommunikationskommittén med en nationell plan för kommunikationerna i Sverige och med ett underlag för ett nytt trafikpolitiskt beslut av regering och riksdag. Kommittén skall i detta sammanhang bl.a. analysera effekterna av regionalpolitiska åtgärder i kommunikationssektorn.

Regeringens bedömning är att, eftersom Företagsstödsutredningen inte analyserat de budgetmässiga konsekvenserna av ett utvidgat transportbidrag till sjö- och flygtransporter, är det nödvändigt att denna fråga utreds närmare. Regeringen avser därför att lämna ett sådant uppdrag. Regeringen anser även att möjligheterna att lämna transportbidrag till persontransporter och telekommunikationer bör ingå i uppdraget.

4.7 LÅN TILL PRIVATA REGIONALA INVESTMENTBOLAG

Regeringens förslag: Lån till privata regionala investmentbolag skall behållas som stödform.

Underlagsrapporter: NUTEK har tidigare låtit utvärdera stödformen. I utvärderingen hävdas att stödet med stor sannolikhet har varit avgörande för investmentbolagens tillkomst men att lånets betydelse för bolagens resultat i form av kapitaluppbyggnad och företagsutveckling har varit marginell. NUTEK har i sin anslagsframställning för åren 1997–1999 förordat att stödformen skall avskaffas. Man hänvisar till att stödformen visat sig ha brister och anser att den företagsutveckling som lån till investmentbolag syftar till i flertalet fall kan främjas med utvecklingsbidrag eller villkorlån.

Företagsstödsutredningen har inget att invända mot att stödet till regionala investmentbolag avvecklas, men menar, med hänsyn till den fortlöpande diskussionen om behovet av statligt riskkapital, att det för erfarenhets vinnande är viktigt att väl dokumentera även sådana statliga initiativ som inte fallit väl ut.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna har kommenterat utredningens synpunkter beträffande lån till privata regionala investmentbolag. Länsstyrelsen i Örebro län har inget att invända mot att lånen tas bort. Länsstyrelsen menar att systemet haft liten inverkan på riskkapitalförsörjningen i regionen. Riksrevisionsverket (RRV) anser däremot att stödformen inte bör avvecklas. Det bör i stället enligt RRV undersökas vilka faktorer som i dag hindrar dessa investmentbolags utveckling och önskvärda inriktning. Stödformen bör enligt verket vara kvar som ett konkurrerande alternativ till den stödgivning som ges direkt till företagen av offentliga organ. Ett särskilt skäl för detta ståndpunktstagande är att RRV funnit att offentliga organ i många fall styrs av andra incitament än kommersiella, vilket kan ge utrymme för ökad variation i valet av projekt. Även Norrlandsfonden anser att det är önskvärt att behålla möjligheten att i de regionalpolitiskt prioriterade områdena med direkta statliga stimulanser underlätta bildandet av riskkapitalbolag givet att dessa har ett privat majoritetsägande, en betydande kapitalbas och ett inte alltför snävt geografiskt verksamhetsområde.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd kan lån lämnas av regeringen till privata regionala investmentbolag. Bolag får med hjälp av lånemedlen delta endast i verksamheter som är stödberättigade enligt nämnda förordning och huvudsakligen bedrivs inom stödområdena.

Lån till privata regionala investmentbolag infördes som regionalpolitisk stödform år 1982. Syftet med stödet är att främja en expansion av små och medelstora

företag inom stödområdena dels genom att öka tillgången på privat riskvilligt kapital, dels genom att tillföra företagen kompetens i form av ledningskunnande.

Villkoren för dessa lån har utformats så att berörda investmentbolags likviditet i ett inledningsskede inte skall urholkas genom amorteringar och räntor. En vanlig utformning har varit att de första tio åren är amorteringsfria samtidigt som räntefrihet lämnats för de tre första åren. Lånets storlek har normalt varit en till två gånger så stort som det aktiekapital som ägarna satt in i bolaget. Som en kompensation för denna inledande subvention har staten ställt som villkor att få en del av eventuell värdetillväxt eller ersättning på annat sätt. Någon form av säkerhet för lånet har inte krävts eftersom ägarna svarat för en relativt stor insats i form av aktiekapital. Ägarna har bestått av privata företag och privatpersoner.

Sedan år 1982 har sammanlagt 15 företag beviljats lån med ca 117 miljoner kronor enligt denna stödform. Under budgetåret 1993/94 beviljades senast ett företag i Jämtlands län lån med 10 miljoner kronor. De beviljade lånen har inneburit att ägarna tillskjutit 75 miljoner kronor i aktiekapital.

Tillgången till riskkapital upplevs i många fall, inte minst i vissa regionalpolitiskt prioriterade delar av landet, som en begränsning för etablering och tillväxt av små och medelstora företag. Detta stöd utgör ett incitament för privata bolag och enskilda privatpersoner att satsa riskkapital som ett komplement till övriga regionalpolitiska insatser. Några större förändringar i stödformen bör därför nu inte genomföras. Det bör liksom hittills vara regeringens uppgift att utforma de närmare bestämmelserna för lånen. Härvid bör de brister som uppmärksammats av bl.a. NUTEK beaktas.

5 Anslagsfrågor

A 1. Regionalpolitiska åtgärder

1994/95 ¹	Utgift	1 167 968 ²	Reservation	2 571 597 ³
1995/96 ¹	Anslag	2 438 625	Utgiftsprognos	2 203 654
			därav 1996	1 470 924
1997	Förslag	1 453 517		
1998	Beräknat	1 443 517		
1999	Beräknat	1 463 517		

¹ Anslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.

² Beloppen anges i tusental kronor.

³ De medel som vid budgetårsskiftet inte var ianspråktaga genom beslut uppgick till ca 137 miljoner kronor.

Anslaget disponeras av länsstyrelserna, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och regeringen.

En utförlig redovisning av utfallet av företagsstödsverksamheten har lämnats tidigare (avsnitt 3.3.2).

Från anslaget C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. har beslut om lokaliseringar av NUTEK och regeringen under budgetåret 1994/95 fattats för 163,4 miljoner kronor. Utvecklingsbidrag har beviljats med 64,1 miljoner kronor. För vissa garantiåtaganden gentemot banker har utbetalats 5,8 miljoner kronor, för administration av det regionalpolitiska stödet har 5,8 miljoner kronor utbetalats till Svenska Handelsbanken i Östersund och för uppföljning och utvärdering har NUTEK använt 1,5 miljoner kronor. Efter dessa transaktioner uppgick de medel som inte var ianspråktaga genom beslut på anslaget vid budgetårets ingång till ca 56 miljoner kronor.

Inget nytt lån till privata regionala investmentbolag har lämnats under budgetåret 1994/95. Utestående lån uppgår till 65 miljoner kronor per den 30 juni 1996.

Om stöd med medel från anslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. fattade länsstyrelserna under budgetåret 1994/95 beslut om sammanlagt 1 427 miljoner kronor med följande fördelning mellan huvudändamålen:

- lokaliserings- och utvecklingsbidrag 431 miljoner kronor
- landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service 483 miljoner kronor

- regional projektverksamhet 503 miljoner kronor

En redovisning av projektverksamheten har även lämnats tidigare (avsnitt 3.3.4).

Därutöver användes ca 10 miljoner kronor för uppföljning och utvärdering.

Närings- och teknikutvecklingsverket samt länsstyrelserna m.fl.

NUTEK föreslår att ca 283 miljoner anvisas under anslaget C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. för budgetåret 1997 samt att 843 miljoner beräknas för treårsperioden 1997–1999.

Länsstyrelserna beräknar i sina anslagsframställningar att medelsbehovet för regionala utvecklingsinsatser m.m. kommer att öka med ca 770 miljoner kronor för budgetåret 1997 jämfört med innevarande budgetår omräknat till 12 månader. Det innebär ett medelsbehov på sammanlagt 2 095,5 miljoner kronor.

Under anslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. har NUTEK för budgetåret 1997 hemställt om 11 miljoner kronor eller 82 miljoner kronor för en nivå med förstärkta insatser.

Glesbygdverket har i sin anslagsframställning begärt att 40 miljoner kronor skall reserveras för central medfinansiering av Leader II-programmen.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 1 453 517 tkr.

Övrigt

De nuvarande anslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. föreslås sammanslagna till ett anslag.

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionalt utvecklingsbidrag,
- lån till privata regionala investmentbolag,
- viss administration av regionalpolitiskt företagsstöd m.m.,
- landsbygdsstöd,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- uppföljning och utvärdering samt
- viss central utvecklingsverksamhet m.m.

Medelsbehovet på anslaget för budgetåret 1997 har beräknats utifrån anslagen 1995/96 omräknade till 12 månader. Riksdagen har beslutat (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) om att ett nytt investeringsstöd till jordbruket skall införas. Stödet skall finansieras med medel som idag anslås för landsbygdsstöd. Anslaget har därför minskats med 75 miljoner kronor som förs över till utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande binärningar. Under budgetåret 1995/96 återfanns under anslagen medel för att täcka kostnader för bl.a. viss administration av regionalpolitiskt företagsstöd, strukturfondsprogram och regional projektverksamhet m.m. Dessa kostnader definieras som förvaltningskostnader och medel för detta ändamål tillförs NUTEK:s förvaltningsanslag. Ett belopp uppgående till 21,8 miljoner kronor överförs därför från anslaget till anslaget A 1. Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Medelsramen beräknas för budgetåret 1997 till 1 453 517 000 kr. Den preliminära anslagsnivån för budgetåren 1998 och 1999 har beräknats utifrån regeringens förslag till budgetram för år 1997.

Huvuddelen av detta anslag skall användas av länsstyrelserna för dels stöd till företag, dels medfinansiering av strukturfondsprogram. En prioritering av projekt som medfinansieras från EG:s strukturfonder innebär att dessa projekt kommer ta i anspråk en stor del av anslaget. Viss del av anslaget får användas för projektverksamhet utanför strukturfondsprogrammen samt för uppföljning och utvärdering av stödverksamheten.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länen och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör som hittills de regionala problemens svårighetsgrad utgöra fördelningsnyckel, men med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom strukturfondsprogrammen.

En viss del av anslaget avses liksom för närvarande att disponeras av NUTEK och regeringen för central utvecklingsverksamhet m.m.

Outnyttjade medel på de nuvarande reservationsanslagen C 1. Lokaliseringsbidrag m.m. och C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m. får regeringen använda

längst t.o.m. budgetåret 1999. De åtaganden som staten gjort gentemot stödmottagare sträcker sig i många fall över ett flertal år. Så länge ändamålen för det nya ramanslaget är desamma som för de äldre reservationsanslagen kan även medel från ramanslaget användas till nämnda åtaganden.

A 2. Regionala utvecklingslån

1994/95 ¹	Utgift	-40 715 ²	Reservation	595 409 ³
1995/96 ¹	Anslag	1	Utgiftsprognos	-61 298
			därav 1996	-35 099
1997	Förslag	390 000		
1998	Beräknat	390 000		
1999	Beräknat	390 000		

¹ Anslaget betecknades tidigare C 9. Lokaliseringslån.

² Beloppen anges i tusental kr.

³ De medel som vid budgetåret inte var ianspråktagna genom beslut uppgick till 473 miljoner kronor.

Över anslaget anvisas för närvarande medel för lokaliseringsslån som beviljas av länsstyrelserna, NUTEK eller regeringen. Räntor, avbetalningar och andra återbetalningar på lånen återförs till anslaget.

Tidigare har redogjorts för utfallet av bl.a. lokaliseringsslåneverksamheten under de senaste budgetåren (avsnitt 3.3.2).

Under budgetåret 1994/95 utbetalades 74 miljoner kronor i lokaliseringsslån. I räntor och amorteringar inbetalades 34 respektive 81 miljoner kronor. Inbetalningarna på anslaget var alltså större än utbetalningarna under budgetåret 1994/95. Detsamma beräknas bli fallet under innevarande budgetår. Utestående belopp vid låntagares konkurs var 27 miljoner kronor och eftergivet belopp i samband med företagsrekonstruktioner uppgick till 9 miljoner kronor. Utestående fordringar på lokaliseringsslån uppgick den 1 juli 1996 till 682,3 miljoner kronor.

Närings- och teknikutvecklingsverket

NUTEK föreslår att anslaget förlängs med ett formellt belopp för nästa budgetår.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 390 000 tkr.

Övrigt

Låneverksamheten bruttobudgeteras från och med budgetåret 1997. Regionalt utvecklingslån ersätter lokaliseringsslån och kreditgarantier inom landsbygdsstödet och stöd till kommersiell service.

Till lokaliseringsslån har för budgetåret 1995/96 använts ett formellt belopp på 1 000 kr. Inför budgetåret 1997 ändras anslagstypen från reservations- till ramanslag. Lokaliseringsslån föreslås också ersättas av regionalt utvecklingslån. Kreditgarantier inom landsbygdsstödet och stödet till kommersiell service har vidare föreslagits fortsättningsvis lämnas i form av regionalt utvecklingslån.

Regionalt utvecklingslån kan ofta vara ett alternativ till regionalt utvecklingsbidrag eller bidrag inom landsbygdsstödet. Låneformen innebär i dessa fall lägre utgifter för staten.

Medelsbehovet på anslaget beräknas till 390 miljoner kronor för budgetåret 1997.

A 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken

1995/96 ¹	Utgift	9 945 ²	Utgiftsprognos	16 976
1995/96 ¹	Anslag	1	därav 1996	14 687
1997	Förslag	13 000		
1998	Beräknat	12 000		
1999	Beräknat	11 000		

¹ Anslaget betecknades tidigare C 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier till företag på landsbygden m.m.

² Beloppen anges i tusental kronor.

Från anslaget betalas utgifterna för att infria statliga garantier för lån till företag som fått stöd enligt förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service.

Från anslaget betalas också utgifterna för att infria statliga garantier för lån till företag i glesbygder och lån till kommersiell service enligt förordningen (1990:643) om glesbygdsstöd (upphävd 1994:577). Vidare betalas från anslaget utgifterna för att infria garantier för lån som har lämnats enligt förordningen (1985:619) om glesbygdsstöd (upphävd 1990:643), enligt förordningen (1979:638) om statligt stöd till glesbygd (upphävd 1985:619), enligt förordningen (1973:608) om statligt stöd till kommersiell service i glesbygd (upphävd 1980:877) samt enligt förordningen (1976:208) om statligt stöd till skärgårdsföretag och förordningen (1978:465) om särskilt stöd till lantbruksföretag i vissa glesbygder (upphävd 1979:638).

Den 1 juli 1985 skedde en övergång till engagemangsram för kreditgarantier till företag i glesbygder m.m. (prop. 1984/85:115, bet. 1984/85:AU13, rskr. 1984/85:354). Engagemangsramen har successivt byggts upp tills den nu uppgår till 290 miljoner kronor. Länsstyrelsernas utrymme för ny garantigivning skapas dels genom amorteringar av lån med statliga kreditgarantier som beslutats efter den 1 juli 1985, dels genom successiva uppbyggnaden av en engagemangsram för respek-

tive länsstyrelse. Förluster till följd av infriade garantier minskar utrymmet för ny garantigivning.

För budgetåret 1995/96 är engagemangsramen fastställd till 290 miljoner kronor, vilket är den maximala nivån som beslutades 1985. Budgetåret 1994/95 uppgick beloppet för infrianden av kreditgarantier till 9,9 miljoner kronor.

Länsstyrelsema

Samtliga länsstyrelser utom de i Malmöhus, Hallands och Gotlands län har inkommit med framställningar om engagemangsramar. Sammanlagt föreslår länsstyrelserna en engagemangsram för budgetåret 1997 på 329 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 13 000 tkr.

Övrigt

Verksamheten bruttobudgeteras från och med budgetåret 1997. Systemen med kreditgarantier inom landsbygdsstödet och stödet till kommersiell service föreslås ersättas av regionalt utvecklingslån.

Kreditgarantin som finansieringsform inom landsbygdsstödet och stödet till kommersiell service har tidigare (avsnitt 4.3) föreslagits fr.o.m budgetåret 1997 ersättas med regionalt utvecklingslån. Detta innebär dock inte att anslaget upphör utan infriande av redan beviljade kreditgarantier kommer att även i framtiden belasta detta anslag.

Medelsbehovet på anslaget beräknas till 13 miljoner kronor under budgetåret 1997.

A 4. Ersättning för nedsättning av socialavgifter

1994/95	Utgift	531 249 ¹		
1995/96	Anslag	693 000	Utgiftsprognos	764 861
			därav 1996	472 479
1997	Förslag	420 000		
1998	Beräknat	430 000		
1999	Beräknat	410 000		

¹ Beloppen anges i tusental kronor.

Från anslaget, som disponeras av Riksförsäkringsverket (RFV), täcks fr.o.m. den 1 januari 1991 bortfall av avgiftsinkomster till följd av tillämpningen av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Enligt denna lag skall den procentsats, efter vilken arbetsgivaravgifter och egenavgifter sammanlagt beräknas, sättas ned med tio procentenheter t.o.m. utgiftsåret 2000 för verksamheter inom vissa näringsgrenar som bedrivs i stödområde 1 och i de delar av stödområde 2 som omfattas av nedsättningen.

I avsnitt 3.3.2 har tidigare redogjorts för problemen med att beräkna utfallet av verksamheten med nedsatta socialavgifter.

Riksförsäkringsverket

I sin anslagsframställning beräknar RFV, med utgångspunkt i gällande regler, medelsbehovet till 570 miljoner kronor för budgetåret 1997.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 420 000 tkr.

Övrigt

Nedsättningen av socialavgifter föreslås vara åtta procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1997.

Stödformen har visat sig medföra ett högre medelsbehov än budgeterat föregående budgetår. Det ökade medelsbehovet är i storleksordningen 50 miljoner kronor per år.

Vidare har vissa ytterligare verksamheter förklarats vara nedsättningsberättigade av regeringsrätten. Ett retroaktivt belopp på 30 miljoner kronor har beräknats för detta ändamål, varav 10 miljoner kronor för budgetåret 1997 och 20 miljoner kronor för budgetåret 1998.

I avsnitt 4.5 har lämnats förslag till förändring av systemet med nedsatta socialavgifter. Detta innebär bl.a. att nedsättningen fr.o.m. den 1 januari 1997 skall vara åtta procentenheter.

Sammantaget innebär detta ett beräknat medelsbehov på 420 miljoner kronor för budgetåret 1997, vilket innebär en minskning med ca 32 miljoner kronor per budgetår jämfört med anslaget för budgetåret 1995/96 omräknat till 12 månader (462 miljoner kronor).

A 5. Sysselsättningsbidrag

1994/95	Utgift	198 756 ¹		
1995/96	Anslag	300 000	Utgiftsprognos	288 612
			därav 1996	260 275

1997 Förslag 200 000

1998 Beräknat 200 000

1999 Beräknat 200 000

¹ Beloppen anges i tusental kronor.

Över anslaget, som disponeras av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), anvisas medel för sysselsättningsbidrag enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd. Enligt denna förordning lämnas sysselsättningsbidrag med 200 000 kronor per ökad årsarbetskraft i stödområde 1 och med 120 000 kronor i stödområde 2 och utbetalas i fallande skala under en femårsperiod.

I avsnitt 3.3.2 har tidigare redogjorts för utfallet av verksamheten med sysselsättningsbidrag under de senaste budgetåren.

Närings- och teknikutvecklingsverket

I sin anslagsframställning beräknar NUTEK, med utgångspunkt från gällande regler, medelsbehovet till 200 miljoner kronor för budgetåret 1997.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 200 000 tkr.

Tidigare (avsnitt 4.4) har föreslagits att sysselsättningsbidraget skall behållas oförändrat men anpassas till vissa villkor som ställts av EG-kommissionen.

Medelsbehovet på anslaget beräknas till 200 miljoner kronor för budgetåret 1997.

A 6. Transportbidrag

1994/95	Utgift	239 186 ¹		
1995/96	Anslag	430 000	Utgiftsprognos	661 753
			därav 1996	495 327

1997 Förslag 303 000

1998 Beräknat 303 000

1999 Beräknat 303 000

¹ Beloppen anges i tusental kronor.

Över anslaget, som disponeras av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), anvisas medel till transportstöd enligt förordningen (1980:803) om regionalpolitiskt transportstöd.

Utfallet av verksamheten har redovisats i avsnitt 3.3.2.

Närings- och teknikutvecklingsverket

Närings- och teknikutvecklingsverket yrkar i sin anslagsframställning att 386 miljoner kronor anvisas för transportstödet för budgetåret 1997.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 303 000 tkr.

Övrigt

Bidragsnivåerna i transportbidragsområdet sänks med fem procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1997.

Verksamheten med transportstöd har på senare tid visat sig medföra ett högre medelsbehov än budgeterat. Det är i storleksordningen 90 miljoner kronor per år.

I avsnitt 4.6 har förslag till förändringar av verksamheten med transportbidrag lämnats. De sänkta bidragsnivåerna i transportbidragsområdet beräknas innebära ett minskat medelsbehov på ca 70 miljoner kronor.

Under budgetåret 1995/96 återfanns under anslaget medel för att täcka kostnader för bl.a. information, uppföljning samt konsult- och utredningsinsatser i anslutning till enskilda ärenden. Dessa kostnader definieras som förvaltningskostnader och medel för detta ändamål tillförs NUTEK:s förvaltningsanslag. Ett belopp uppgående till 1 miljon kronor överförs därför från anslaget till anslaget A 1. Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Utifrån dessa förslag och bedömningar föreslås att 303 miljoner kronor anvisas för budgetåret 1997.

A 7. Glesbygdverket

1994/95	Utgift	16 200 ¹	Anslagssparande	3 500
1995/96	Anslag	33 680	Utgiftsprognos	37 399
			därför 1996	28 767
1997	Förslag	23 573		
1998	Beräknat	23 733		
1999	Beräknat	24 515		

¹ Beloppen anges i tusental kronor.

Glesbygdverket skall verka för att förbättra levnadsförhållandena och utvecklingsmöjligheterna för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen. Tyngdpunkten i detta arbete skall ligga i skogslänens inre delar samt i skärgårdarna. Glesbygdverket skall dessutom svara för sekretariatsuppgifter åt övervakningskommittéer för EG-kommissionens strukturfondsprogram för mål 5b och kommissionens gemenskapsinitiativ Leader II.

Glesbygdverket har som utgångspunkt för sitt arbete att synliggöra glesbygdens resurser och utvecklingsmöjligheter. Verket skall stödja glesbygds- och landsbygdsbefolkningen i deras arbete med att bygga upp och bevara en livskraftig infrastruktur, hitta nya lösningar på service-problem och nya arbetsmöjligheter samt i övrigt skapa goda levnadsförhållanden i gles- och landsbygd. Verket skall också aktivt utveckla sin roll som central sektorssamordnare genom att aktivt följa och bevaka genomförandet av olika åtgärder i hela glesbygden.

Glesbygdverket indelar sin verksamhet i fem verksamhetsgrenar: utredningsverksamhet, central sektorsamordning och samverkan, informations- och rådgivningsverksamhet, pilotprojekt samt uppföljning och utvärdering. Ungefär hälften av verkets totala resurser används till de tre första verksamhetsgrenarna.

Beträffande utredningsverksamheten kan nämnas att verket haft i uppdrag att utarbeta förslag till strukturfondsprogram för strukturfondernas mål 5b Skärgården och för gemenskapsinitiativet Leader II. Verket har dessutom bl.a. avgivit ett stort antal remissvar och utvecklat en analysmetod för glesbygdsfrågor.

Under rubriken central sektorssamordning och samverkan redovisas bl.a. en kontinuerlig dialog med ett stort antal myndigheter. Verket är dessutom representerat i ett antal styrelser, utredningar och arbetsgrupper.

Vad gäller informations- och rådgivningsverksamheten har verket ansvarat för seminarier och konferenser samt en omfattande publikationsverksamhet.

Glesbygdverket har initierat eller medverkat i flera pilotprojekt samt genomfört ett antal uppföljnings- och utvärderingsinsatser.

I anslagsframställningen yrkar Glesbygdverket att regeringen skall godkänna den allmänna inriktningen av verksamheten som föreslås, anslå ett ramanslag på 25 453 000 kr för förvaltnings- och projektkostnader samt ett tilläggsanslag på 1 000 000 kr för ett nordiskt projekt för småskalig livsmedelsteknik.

I anslagsframställningen aviserar verket att man senare har för avsikt att återkomma till regeringen med förslag om att ytterligare medel skall anslås bl.a. för ett nationellt Leader-nätverk samt för en fortsättning efter år 1997 av projektet Landsbygdens marknadsråd.

Regeringens överväganden

Övergripande mål

Verket skall verka för att förbättra levnadsförhållandena och utvecklingsmöjligheterna för gles- och landsbygdsbefolkningen.

Resurser 1997

Ramanslag 23 573 tkr.

Övrigt

Verket skall utveckla sin roll som samordnare av gles- och landsbygdsinsatser. Verket skall dessutom svara för sekretariatsuppgifter åt övervakningskommittéer för mål 5b och gemenskapsinitiativet Leader II.

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande.

Regeringen bedömer att verket nått sina mål.

Genom Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen har bl.a. Glesbygdsverket fått väsentligt nya och utökade uppgifter, t.ex. som sekretariat åt övervakningskommittéer för strukturfondernas mål 5b och gemenskapsinitiativet Leader II. Riksdagen har därför under innevarande budgetår beslutat om en resursförstärkning för detta ändamål på 3 miljoner kronor (prop. 1995/96:105, bet. 1995/96AU:12, rskr. 1995/96:185). Arbetet med nämnda övervakningskommittéer är en ny viktig uppgift för verket. Det är viktigt att verket ger hög prioritet åt sekretariatsarbetet för övervakningskommittéerna.

Glesbygdsverket har en viktig uppgift i att samordna olika sektors verksamhet och åtgärder i glesbygden. Myndigheten bör utveckla detta arbete och ha fortsatta kontakter med centrala sektorsföreträdare för att hålla sig informerat om pågående förändringar.

Regeringen har beslutat om vilka lokala aktionsgrupper (s.k. LAG-grupper) som skall ingå i Leader II-programmen. I samband med beslutet gav regeringen Glesbygdsverket i uppdrag att ta initiativ till att de LAG-grupper som inte kunde inrymmas i Leader II-programmen, på annat sätt kan ges stöd till konkreta projekt.

Regeringen bedömer det som angeläget att verket med sin helhetssyn på landsbygds- och glesbygdsfrågor tar aktiv del i att ta fram ett forskningsprogram för landsbygdsutveckling.

Närmare hälften av verkets samlade resurser används för projekt- och utvärderingsverksamhet. De nya och fortsatta projekt som verket planerar är i och för sig angelägna, men bör prövas mot övrig projektverksamhet som verket bedriver och finansieras inom ramen för befintliga projektmedel.

Medelsbehovet för Glesbygdsverket har beräknats utifrån anslaget för budgetåret 1995/96 omräknat till 12 månader med avdrag för besparingskrav och med hänsyn till tilläggsanslag. Med hänsyn till verkets utökade uppgifter i samband med EU-medlemskapet

bör verket undantas från generella besparingskrav. Medelsramen för verket beräknas för budgetåret 1997 till 23 573 000 kr. Anslagsnivån för de därpå följande åren beräknas till 23 733 000 kr och 24 515 000 kr.

A 8. Statens institut för regional forskning

1994/95	Utgift	5 571 ¹	Anslagssparande	929
1995/96	Anslag	12 075	Utgiftsprognos	13 004
			därav 1996	8 961
1997	Förslag	7 931		
1998	Beräknat	7 813		
1999	Beräknat	7 995		

¹ Beloppen anges i tusental kronor.

Statens institut för regional forskning (SIR) skall bedriva forskning som bidrar till att utveckla regionalpolitikens kunskapsunderlag samt medverka till att forskningsresultaten ges en bred spridning. Verksamhetsmålet för år 1996 är att slutföra det forskningsprogram som avser perioden 1993–96. SIR har i sin nuvarande form funnits i cirka tre år. I samband med att SIR blev en självständig myndighet i februari 1993 omlokaliseras verksamheten till Östersund. SIR har under de tre senaste åren byggt upp en fungerande regionalpolitisk forskningsinstitution.

Regeringens överväganden

Övergripande mål

Att initiera och samordna forskning på regionalpolitikens område samt se till att forskningsresultaten sprids och blir tillgängliga för olika intressenter.

Resurser 1997

Ramanslag 7 931 tkr.

Övrigt

SIR skall eftersträva att aktivt medverka och bidra till att utveckla samhällsdebatten kring regional utveckling.

Årsredovisningen visar att sammanlagt 15 olika forskningsprojekt har inletts under åren 1993–96 varav fyra har slutredovisats. Ett antal delrapporter har också presenterats.

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande.

Resultaten från forskningen har under åren 1993–96 redovisats i 16 rapporter och en bok. Ett nyhetsbrev

med en upplaga på 2 300 exemplar distribueras också.

Inriktningen av SIR:s verksamhet följer regeringens riktlinjer för myndigheten. Regeringen bedömer att de resultat som uppnåtts är goda i förhållande till de övergripande målen för verksamheten.

Tillämpad samhällsvetenskaplig forskning av det slag som SIR bedriver är en komplex verksamhet och årsredovisningar och dialoger med myndigheten är inte fullt tillräckligt för att möjliggöra en fördjupad bedömning av verksamheten. Regeringen anser att särskilda avstämningar bör göras vid jämna mellanrum för att bedöma myndighetens funktion och betydelse för samhällets utveckling. Regeringen avser att utvärdera myndigheten och dess verksamhet under andra halvåret 1997.

Utvärderingen skall bl.a. ge underlag för hur den framtida forskningen om regionala frågor bör vidareutvecklas.

SIR:s övergripande mål är att initiera och samordna forskning på regionalpolitikens område samt se till att forskningsresultaten sprids. Det ligger i linje med regeringens önskemål att SIR utvecklar forskningen kring EU-medlemskapets regionala konsekvenser i enlighet med uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 1994/95 och de frågor som berör den regionala utvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv. SIR skall eftersträva att på ett tydligt sätt delta i och bidra till den aktuella regionalpolitiska samhällsdebatten och föra fram forskningens syn på regional utveckling.

Regeringen bedömer det som angeläget att SIR med dess helhetssyn vad gäller regional utveckling aktivt medverkar i framtagandet av ett forskningsprogram för landsbygdsutveckling.

För budgetåret 1997 beräknas en medelsram på 7 931 000 kr. Anslagsnivån för de två påföljande åren beräknas till 7 813 000 respektive 7 995 000 kr. Beräkningarna utgår från anslaget för budgetåret 1995/96 omräknat till 12 månader. Hänsyn har tagits till det besparingsbeting som ålagts statlig verksamhet och prognoser för samhällets kostnadsutveckling.

A 9. Europeiska regionala utvecklingsfonden

1995/96	Nytt anslag	338 000 ¹	Utgiftsprognos	260 000
			därav 1996	260 000
1997	Förslag	915 000		
1998	Beräknat	748 000		
1999	Beräknat	650 500		

¹ Beloppen anges i tusental kronor.

Anslaget disponeras för utbetalningar från EG:s regionalfond. På statsbudgetens inkomstsida finns en inkomsttitel för inbetalningar från den Europeiska regionala utvecklingsfonden. Regionalfonden är en av EG:s fyra fonder som delfinansierar utvecklingsprogram för

strukturfondernas mål 2, 5b och 6 samt vissa av de s.k. gemenskapsinitiativen. Programperioden för de geografiskt avgränsade målen och de flesta gemenskapsinitiativen löper för Sveriges del från år 1995 t.o.m. år 1999. Utbetalningarna från detta anslag beräknas vara som störst år 1997 för att trappas ned i slutet av perioden. De sista utbetalningarna beräknas ske under år 2001.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder redovisas dels under Arbetsmarknadsdepartementets anslag Europeiska socialfonden dels under Jordbruksdepartementets anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna.

Regeringens överväganden

Resurser 1997

Ramanslag 915 000 tkr.

Övrigt

På statsbudgetens inkomstsida finns en inkomsttitel för inbetalningar från den Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Regeringen överlämnade under sommaren 1995 förslag till elva utvecklingsprogram rörande de geografiskt avgränsade strukturfondsmålen 2, 5b och 6 till EG-kommissionen. Under hösten 1995 beslutade kommissionen att godkänna programmet för mål 6 och fem mål 2-program. Kommissionen godkände fem mål 5b-program under våren 1996.

Regeringen överlämnade därefter under hösten 1995 åtta Interreg II-program och ett program vardera för gemenskapsinitiativen Urban, Leader II, SME och Pesca. Program för initiativet Konver överlämnades under våren 1996. Kommissionen godkände Interreg II-programmet för Öresundsregionen och programmet för initiativet Pesca under våren 1996. Övriga program godkändes i juli 1996. Urban-programmet väntas bli godkänt av kommissionen under hösten.

När det gäller de program för gränsregionalt samarbete som avser samarbete mellan Sverige, Norge respektive Finland kommer fr.o.m. den 1 januari 1997 en decentraliserad modell för beslutsfattande och finansieringsförvaltning att tillämpas. Den innebär att beslut om finansiering av enskilda projekt fattas av ett gemensamt organ, en interregional beslutsgrupp. I de finsk/svenska programmen slås respektive lands medel från strukturfonderna samman och förvaltas som en helhet för respektive program. I programmen för Nordkalotten och Kvarken/MittSkandia kommer finska strukturfondsmedel att föras över till Sverige medan svenska strukturfondsmedel förs över till Finland i programmen för Barents och Skärgården. Den finansiella förvaltningen av EU-medel sker för flertalet program

för regional nivå av berörd länsstyrelse. I två av programmen skall denna uppgift handhas av regional myndighet i Finland.

Länsstyrelserna skall svara direkt inför EG-kommisionen för användning av medlen, rapportering och bokföring samt den interna revisionen.

För Interreg II-programmen, med undantag av det svensk/danska programmet, skall NUTEK därmed inte längre vara fondansvarig myndighet.

Genom att arbetet med att genomföra strukturfondsprogrammen för målen 2 och 6 kunde starta först i början av år 1996 har programperioden i praktiken

krympt till fyra år. Det har inneburit att andelen beslutade medel inte har nått beräknad nivå och därmed har utbetalningarna från anslaget skjutits framåt i tiden. Ytterligare förskjutning av utbetalningarna från anslaget har blivit följderna av att genomförandet av programmen för mål 5b kunde påbörjas först under sommaren 1996. En tidsförskjutning gäller även för gemenskapsinitiativen. Detta innebär att utbetalningarna under 1997 beräknas ligga på en högre nivå än de följande åren.

Anslaget beräknas för budgetåret 1997 till 915 miljoner kronor och för budgetåren 1998 och 1999 preliminärt till 748 respektive 650,5 miljoner kronor.

BILAGA 1

Sammanfattning av Företagsstödsutredningens betänkande "Kompetens och kapital – om statligt stöd till företag" (SOU 1996:69)

De små och medelstora företagen intar en central plats i debatten om tillväxt och ekonomisk utveckling. Förhoppningen står i stor utsträckning till att tillväxten i dessa företag verksamt skall bidra till att lösa landets ekonomiska problem och minska den höga arbetslösheten. Sysselsättningen förväntas minska i storföretagen och i den offentliga sektorn.

Som små och medelstora företag räknas företag med högst 200 anställda. Gruppen består av en mycket heterogen samling företag i många olika branscher och med mycket olika förutsättningar. Bland småföretagen återfinns det lilla tjänsteföretaget som arbetar med enkel teknik och obetydliga investeringar för en lokal marknad med begränsade tillväxtpotentialer. Men där finns också det högteknologiska uppfinnarföretaget med betydande kapitalbehov och stora utvecklingsmöjligheter. Det finns därför få enskilda åtgärder som kan förväntas ha effekter på alla småföretag. För att få påtagliga effekter krävs i stället åtgärder inom en rad områden.

Totalt finns det i Sverige 460 000 små och medelstora företag, jord- och skogsbruk oräknade, med sammanlagt 1 360 000 anställda. Den öppna arbetslösheten omfattar drygt 300 000 personer. Om hälften av dessa skall få arbete i de små och medelstora företagen måste antalet anställda öka med 10–15 procent.

Företagsstödsutredningen har i uppdrag att göra en översyn av statens stöd till företag med tonvikt på insatser för små och medelstora företag. Uppdraget omfattar både finansiellt stöd och stöd i form av information, rådgivning och utbildning.

Översynen skall leda till en effektivisering av stödgivningen. Förslagen skall rymmas inom befintliga kostnadsramar. Senare har utredningen genom tilläggsdirektiv ålagt att lämna förslag till besparingar i storleksordningen 150 miljoner kronor inom delar av det regionalpolitiska stödet.

Utredningen har att behandla det statliga företagsstödet inom närings-, regional- och arbetsmarknadspolitik. Stöden inom arbetsmarknadspolitik syftar primärt inte till att stödja företag utan till att stödja arbetslösa personer. Inom närings- och regionalpolitiken är däremot syftet i de flesta fall att direkt stärka företagen.

Vid sin beräkning av kostnaderna för det statliga företagsstödet inom de aktuella områdena har utredningen tagit hänsyn till att beslut fattats om att vissa

stöd skall upphöra. Dessa stöd redovisas men ingår inte i kostnadssammanställningen.

I kostnadsberäkningen har det inte varit möjligt att särskilja företag av olika storlek, varför beloppen omfattar stöden till såväl stora som små företag.

Kostnaderna för företagsstödet

Enligt utredningens beräkning uppgick stödet år 1994/95 till ca 6,1 miljarder kronor. Härav faller 3,9 miljarder kronor inom arbetsmarknadspolitikens område och 1,7 miljarder kronor inom regionalpolitiken. Det näringspolitiska företagsstödet var 500 miljoner kronor.

De statliga stöden har en mycket begränsad omfattning i relation till den totala ekonomiska aktiviteten i företagen. Det statliga stödet motsvarar årsomsättningen i ett medelstort börsföretag eller en halv promille av den totala produktionen i näringslivet. Det motsvarar också tio procent av det samlade tillskottet av kapital till näringslivet år 1994. Om stödet helt slopas frigörs ett belopp som möjliggör en sänkning av arbetsgivaravgiften i näringslivet om knappt två procentenheter. Även om stödet kan ha stor strategisk betydelse och vara av stor vikt för enskilda företag, regioner och branscher har det begränsad betydelse för företagandet i stort.

Utredningens beräkning, 6,1 miljarder kronor, är helt andra belopp än de som förekommit i debatten under det senaste året. Siffror som där nämns har varit i storleksordningen 50–80 miljarder kronor. I det högre beloppet ingår då också det tidigare bankstödet. I övrigt utgörs stora poster av jordbruksstödet (ca 15 miljarder kronor), räntebidrag till bostadsbyggandet (ca 19 miljarder kronor) och utdelning av aktierna i riskkapitalbolagen Atle och Bure (ca 3 miljarder kronor). Dessutom räknas i debatten med ett vidare företagsstödsbegrepp än vad utredningen gör; bl.a. ingår praktik för arbetslösa (ca 5 miljarder kronor), ett stöd som väsentligen utgått till offentliga arbetsgivare. Därutöver ingår i de 50 miljarder kronorna dels ett antal andra stöd, t.ex. presstöd, kulturstöd till företag och stöd från vissa forskningsstiftelser, dels stöd som redan upphört eller är beslutade att upphöra.

Företagsstödsutredningen har inte anledning att behandla statliga stöd som ligger utanför utredningens område och vill därför inte kommentera de olika beräkningar som gjorts av det samlade företagsstödet. Utredningen vill dock peka på den risk för missförstånd som kan uppstå när klumpsummor innehållande vitt skilda stöd räknas samman och används som argument för stora besparingar. Enligt utredningens mening måste varje enskilt stöd utvärderas och behandlas för sig så att effekterna av neddragningarna/avvecklingarna kan bedömas. Detta gäller inte bara för stöd med så olika

syften och målgrupper som t.ex. räntesubventioner i bostadsbyggandet och jordbruksstöd utan också i lika hög grad de något mera likartade stöden inom de områden som företagsstödsutredningen har att behandla. Utredningens arbete har också präglats av detta synsätt.

Företagsstödens inriktning

Utredningens uppfattning är att det näringspolitiska stödet är av begränsad omfattning och har en adekvat inriktning. Stödet ges såväl finansiellt som i övrigt till nyföretagande samt till expansion och utveckling i livskraftiga mindre företag. Dessutom ställs särskild sakkunskap till förfogande för att utveckla och kommersialisera tekniska innovationer och uppfinningar. Utredningen föreslår dock vissa förstärkningar inom dessa områden för att ytterligare stimulera utvecklingen. Den ekonomiska och tekniska rådgivningen till småföretagen kan på detta sätt också successivt byggas ut.

Däremot finns inom regionalpolitiken anledning att överväga förändringar i mera tillväxtbefrämjande riktning. De generella kostnadssänkande subventionerna bör minska till förmån för projektspecifika satsningar som prövas i varje enskilt fall. Till detta kommer även de nu introducerade EG-stöden att bidra.

De arbetsmarknadspolitiska företagsstöden har en speciell karaktär och utredningen förordar här i första hand en striktare syn vad gäller konkurrensförhållandena gentemot verksamhet som inte får stöd och en mer konsekvent rådgivning i affärsfrågor.

Utredningen för huvudsakligen fram förslag enligt följande:

Bättre företagsklimat, fler och aktivare entreprenörer

Småföretagandet har traditionellt spelat en undanskymd roll i skuggan av storföretag och en stor offentlig sektor. Om företagandet generellt och småföretagandet i synnerhet skall få en större roll i ekonomin krävs åtgärder inom en rad områden. Företagandets villkor och möjligheter måste uppmärksammas positivt redan i skolundervisningen.

Lagar och regler måste i högre grad ta hänsyn till småföretagen och deras förutsättningar. I första hand är det angeläget att ändra dubbelbeskattningen av aktieutdelningar, beskattningen av ägare som är aktiva i det egna företaget, villkoren för återköp av aktier och reglerna för riskkapitalbolag. Utredningen understryker vikten av att dessa frågor löses.

Förstärkt information, rådgivning och kompetensutveckling

Utredningen lämnar förslag som syftar till att höja kunskapsnivån i småföretagen och till att göra information, rådgivning och utbildning mer lättillgänglig. Länsstyrelserna bör få i uppgift att i samråd med övriga aktörer och småföretagens företrädare se till att det finns

ett tillfredställande utbud av information och rådgivning i varje län.

ALMI Företagspartner AB:s utbyggnad av lokal rådgivning i samarbete med kommunerna innebär en förstärkning av rådgivningen på denna nivå och bör påskyndas. Växtkraft mål 4 inom EG:s strukturfonder representerar en angelägen satsning på kompetensutveckling för de mindre företagen. Här är det angeläget att den nationella medfinansieringen säkras.

Förbättrade finansmöjligheter

Utredningen konstaterar att en rad olika initiativ tagits under senare tid för att förbättra utbudet av ägarkapital för mindre företag. Reglerna för beskattning av aktieutdelningarna och de s.k. fåmansreglerna är särskilt viktiga att ändra. Utredningen ser därutöver ingen anledning att föreslå ytterligare statliga insatser för att öka tillgången på ägarkapital.

ALMI Företagspartner AB uppmanas att i samråd med Bankföreningen undersöka möjligheterna att inrätta ett nytt system med lånegarantier för företag som har svaga bankmässiga säkerheter. Finansieringen skall ske inom ramen för ALMI:s befintliga resurser.

NUTEK föreslås få ökade anslag (50 miljoner kronor) för finansiering av teknikprojekt i tidiga skeden.

Effektiviseringar i regionalpolitiken

Utredningen föreslår förenklingar av de regionalpolitiska stöden. Två nya finansiella stöd- och småföretagsstöd och utvecklingsstöd föreslås som ersättning för lokaliseringssstöd, utvecklingsbidrag och landsbygdssstöd.

Utredningen föreslår därtill besparingar inom de generella regionalpolitiska stöden, i första hand en avveckling av de nedsatta socialavgifterna. I ett första steg föreslås detta ske genom att nedsättningen halveras från tio till fem procentenheter att gälla fr.o.m. år 1997. Därtill föreslås att ersättningstiden för sysselsättningsbidraget förkortas från nuvarande fem till tre år och att stödet inte bör lämnas i delar av nuvarande stödområde. Den sammanlagda besparingen för år 1997 är 250 miljoner kronor varav 230 miljoner beräknas falla på ändringen av de nedsatta socialavgifterna.

Utredningen föreslår att transportstödet ändras till att omfatta även flyg- och sjötransporter samt tidigare exkluderade s.k. bulksågverk. Ersättningsreglerna bör ändras så att förändringen i stort sett rymms inom gällande budgetram.

Förenklingar föreslås i stödområdesindelningen. Förändringar tar hänsyn till de överenskommelser om stödområden som ingåtts mellan Sverige och EG-kommissionen.

Utredningen föreslår att 50 miljoner kronor tillförs NUTEK för dess arbete med utvecklingsprogram för kompetensutveckling i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Övriga frågor

Utredningen föreslår att ytterligare medel avsätts från ALMI:s lånefond för de särskilda lånen för kvinnliga företagare samt att ALMI och länsstyrelsen lägger större vikt vid de särskilda behov som kvinnliga företagare och företagare med invandrarbakgrund har. Några särskilda finansieringsformer för invandrarägda företag föreslås däremot inte.

Vid stöd skall konkurrensaspekterna beaktas mer uttalat än vad som nu är fallet.

Utredningen föreslår också åtgärder för bättre uppföljning och utvärdering av det statliga företagsstödet. Stödbeslut bör innehålla riktlinjer och ekonomiska resurser för utvärdering och stödmyndigheterna bör förbättra sin egen normala uppföljning och utvärdering. Dessa bör också i ökad utsträckning kompletteras med utvärderingar genomförda av oberoende expertis.

BILAGA 2

Förteckning över remissinstanser för betänkandet "Kompetens och kapital – om statligt stöd till företag" (SOU 1996:69)

Efter remiss har yttranden över Företagsstödsutredningens betänkande, Kompetens och kapital – om statligt stöd till företag, avgetts av Sveriges Riksbank (RB), Kommerskollegium, Svenska Handelskamarförbundet, Jämställhetsombudsmannen (JämO), Statens Järnvägar (SJ), Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Statskontoret, Riksrevisionsverket (RRV), Riksskatteverket (RSV), Stockholms Fondbörs, Verket för högskoleservice, Jordbruksverket, Fiskeriverket, Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), länsarbetsnämnderna (LAN) i Malmöhus, Västernorrlands, Jönköpings och Hallands län, Glesbygdverket, Statens institut för regional forskning (SIR), Norrlandsfonden, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, Skogsstyrelsen, Patent- och registreringsverket (PRV), ALMI Företagspartner AB, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, kommunerna i Eskilstuna, Linköpings, Nässjö, Västerviks, Ronneby, Göteborgs,

Åmåls, Karlsborgs, Arvika, Hällefors, Hallstahammars, Falu, Ludvika, Avesta, Älvdalens, Ljusdals, Sandvikens, Sundsvalls, Ånge, Bergs, Krokoms, Östersunds, Strömsunds, Norsjö, Skellefteå, Storumans, Arvidsjaur, Kallax, Luleå och Älvsbyn, landstingen i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund, Företagarnas Riksorganisation (FR), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska Bankföreningen, Svensk Industriförening (SINF), Sveriges Hantverks- och Småföretag (SHS), Folkrörelserådet, Norrland Center AB och Skogsindustrierna.

Dessutom har skrivelser inkommit från Svenska Liftanläggningars Organisation (SLAO), Svenska Rese- och Turistindustrins Samarbetsorganisation (RTS), Blomkvist Transport AB (även undertecknat av Bottenvikens Stuveri och Piteå kommun), Kommunförbundet Norrbotten, Turistdelegationen, Sveriges Redareförening, Sågverken i Övre Norrland AB (SÅGAB) samt Malungs och Övertorneå kommuner.